

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кіровоградський національний технічний університет

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра «Економіки та організації виробництва»

М.В. Пустовіт

**Навчально-методичний посібник
з дисципліни
«УНІВЕРСИТЕТСЬКА
ОСВІТА»**

(для студентів економічних спеціальностей першого курсу денної та заочної
форм навчання)

Кіровоград – КНТУ – 2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кіровоградський національний технічний університет
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра «Економіки та організації виробництва»

Навчально-методичний посібник
з дисципліни
«УНІВЕРСИТЕТСЬКА
ОСВІТА»

Ухвалено на засіданні
кафедри «Економіки та організації виробництва»
Протокол № 5
Від 9 листопада 2012 р.

УДК 378.1:65.012.32

Навчально-методичний посібник з дисципліни «Університетська освіта» / Укл. Пустовіт М.В. – Кіровоград:КНТУ, 2013. – 87 с.

Навчально-методичний посібник містить робочу програму, навчально-тематичний план, програмний зміст лекційних занять, тематику основних та додаткових питань практичних занять, методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Університетська освіта» (для студентів першого курсу денної та заочної форм навчання економічних спеціальностей), тематику індивідуальних і контрольних робіт та методичні вказівки до їх підготовки. Надані питання до модульного і підсумкового контролю, модульно-рейтингова інструкція та перелік рекомендованої літератури.

Укладач: асистент кафедри економіки та організації виробництва
Пустовіт Марія Вікторівна

Рецензенти:

М.В. Семикіна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та організації виробництва КНТУ

Л.М. Романюк – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та організації виробництва КНТУ

М.В. Рубан – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та права КНТУ

Призначено для студентів економічних спеціальностей першого курсу денної та заочної форм навчання вищих навчальних закладів.

© Пустовіт М.В., КНТУ, 2013

ЗМІСТ

1.	Загальні положення, мета, завдання вивчення дисципліни.....	5
2.	Освітня професійна програма для денної форми навчання.....	7
3.	Робоча програма з дисципліни для денної форми навчання.....	7
4.	Навчально-тематичний план дисципліни.....	8
5.	Програмний зміст лекційних занять та тематика основних та додаткових питань практичних занять	9
6.	Методичні вказівки до практичних занять.....	46
7.	Тематика індивідуальних робіт	46
8.	Методичні вказівки до виконання індивідуальних робіт.....	47
9.	Самостійна робота студента.....	48
10.	Методичні вказівки до самостійної роботи.....	49
11.	Тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання.....	50
12.	Методичні вказівки до виконання контрольних робіт.....	52
13.	Питання до модульного і підсумкового контролю.....	53
14.	Рекомендована література.....	54
15.	Тести для визначення профорієнтації та власних здібностей, нахилів, сильних та слабких сторін особистості.....	57

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, МЕТА, ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Освіта як рівень знань, здобутих у процесі навчання, - один із основних факторів соціалізації особи, її здатності повноцінно реалізувати себе у суспільному житті.

Вища освіта - рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації.

Цей процес відбувається в умовах гострої економічної кризи, трансформаційних процесів, швидкої зміни світогляду, відродження національної культури. Отже, вища освіта повинна відображати духовне обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей. Тому зміст вищої освіти полягає в тому, щоб спеціально вибраною і визнаною суспільством системою елементів об'єктивного досвіду людства дати такий рівень професійної соціалізації, який необхідний для успішної діяльності у певній сфері.

Зміст вищої освіти - обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

У вищій освіті стає найбільш актуальним питання поєднання гуманітарних дисциплін та фахової підготовки за напрямом обраної спеціальності, глибоке психологічне осмислення закономірностей навчальної діяльності, принципів та методів навчання й управління навчальним процесом.

Модернізація вищої школи України вимагає демократизації відносин між суб'єктами освітнього процесу і підвищення самостійності та мобільності студентів.

Дисципліна «Університетська освіта» відіграє важливу роль у підготовці студентів першого курсу денної та заочної форм навчання економічних спеціальностей КНТУ. Це навчальна дисципліна, викладання якої передбачає адаптацію студентів 1-го курсу до умов та вимог навчального процесу в університеті, надання комплексу знань щодо ролі вищої освіти, завдань вищої школи з урахуванням сучасних освітніх тенденцій та формування цілісного уявлення про структуру та зміст професійної підготовки.

Мета дисципліни: підготовка студентів до навчання в університеті відповідно до сучасних інтеграційних процесів у міжнародній освіті в контексті Болонської декларації, адаптація до вимог і завдань навчального процесу.

Завдання дисципліни: сформувані у студентів уявлення про університет, завдання вищої школи, соціальну роль та призначення вищої освіти, тенденції її розвитку в Україні та в світі.

Завдання для студента: сформувані уявлення про університетську освіту, її роль для становлення конкурентоспроможного фахівця в Україні та за її межами, ознайомитися з вимогами до студентів, структурою та змістом професійної підготовки за спеціальністю, адаптуватись до особливостей навчального процесу в університеті з урахуванням Болонської конвенції.

В процесі вивчення дисципліни студенти мають:

- зрозуміти сутність та соціальну значимість вищої освіти, з'ясувати специфіку університетського навчання;

- ознайомитись зі змістом та методами навчання студентів;
- дізнатися про сучасні тенденції у розвитку вітчизняної освіти в контексті Болонської декларації;
- ознайомитися із законодавчо-нормативними вимогами до учасників навчального процесу;
- дізнатись про КНТУ, його історичні традиції і сучасне життя, познайомитись із функціонально-організаційною структурою ВНЗ та соціально-культурною інфраструктурою університету;
- навчитися користуватись бібліотекою та її фондами наукової та навчальної літератури, працювати з теоретичним матеріалом, ефективно готуватись до навчальних занять;
- ознайомитися із правами і обов'язками студентів в університеті та навчитись діяти у відповідності з ними;
- сформувати цілісне уявлення про зміст та структуру фахової підготовки, а саме - дізнатись про обрані напрям і спеціальність, основні освітньо-кваліфікаційні вимоги щодо підготовки фахівців рівня бакалавр;
- з'ясувати цілі і зміст фахової підготовки, специфічні умови навчання на факультеті;
- ознайомитись з формами і методами навчання і самостійної роботи;
- навчитись раціонально та ефективно організовувати свій час для успішного навчання в університеті.
- визначити власні здібності, нахили, сильні та слабкі сторони для подальшої успішної профорієнтації.

Завдання для викладача:

- спираючись на сучасні наукові джерела, знайти ефективні засоби донесення до студентів змісту навчальної дисципліни;
- прищепити навички самостійного та ефективного навчання в університеті з урахуванням світових освітніх тенденцій;
- ознайомити з КНТУ, його традиціями, науковими здобутками, навчальною та соціальною інфраструктурою, організацією навчального процесу;
- довести до відома студентів суть їх прав та обов'язків;
- висвітлити суть Болонського процесу для вищої школи, його роль для подальшого працевлаштування випускників;
- ознайомити з особливостями вимог кредитно-модульної системи навчання, критеріями оцінювання знань.

Викладач самостійно обирає методичні підходи щодо досягнення поставленої мети навчальної дисципліни, надає перевагу тим або іншим джерелам інформації, надаючи рекомендації студентам.

Кращому засвоєнню матеріалу курсу сприятиме впровадження інтерактивних методів навчання та обладнання лекційної аудиторії з мультимедійним проектором, використання можливостей комп'ютерного класу для проведення оперативного та якісного тестування в період модульного контролю знань.

2. ОСВІТНЯ ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Статус дисципліни: нормативна

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Підсумковий контроль (залік)
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття			Індивідуальна робота	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
					Всього	Лекції	Практичні заняття				
Денна	1	1	1	36	9	9	0	3,6	0	6,7	16,7

3. РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тематика лекційного матеріалу

№ п/п	Теми лекцій	Кількість годин
1	Тема 1. Вища освіта та її роль у формуванні конкурентоспроможного фахівця	1
2	Тема 2. Університетська освіта в контексті Болонського процесу	1
3	Тема 3. Системи управління вищою освітою в Україні	1
4	Тема 4. Університет, його роль, функції і завдання	1
5	Тема 5. Організація навчального процесу в університеті	1
6	Тема 7. Фахова підготовка у вищому навчальному закладі	1
7	Тема 8. Організація самостійної роботи студента	1
8	Тема 9. Права та обов'язки студента. Студентське самоврядування	1
9	Тема 10. Участь студентів у науково-дослідній роботі	1
	Разом за семестр	9
КРЕДИТ 1		
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ (ЗАЛІК)		16,7

Самостійна робота та індивідуальна робота студента

Зміст	Кількість годин
Кредит 1	
Опрацювання лекційного матеріалу за темами 1-10. Самостійне вивчення матеріалу по темі 6: Знайомство з КНТУ: історія, традиції, інфраструктура.	6,7
Підготовка рефератів обсягом до 10 аркушів (вимоги до оформлення та перелік рекомендованих тем додається далі).	3,6
Разом за семестр	10,3

4. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. «Вища освіта та її роль у формуванні конкурентоспроможного фахівця». Законодавство України про вищу освіту. Національна доктрина розвитку освіти. Історія університетської освіти в Україні та в інших країнах світу. Роль вищої освіти у формуванні конкурентоспроможних фахівців, поліпшенні добробуту людей, економічному та інноваційному розвитку держави.

Тема 2. «Університетська освіта в контексті Болонського процесу». Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Хронологія подій Болонського процесу та основні тенденції щодо створення зони Європейської вищої освіти. Впровадження кредитно-модульної системи у навчальний процес вищих навчальних закладів України.

Тема 3. «Система управління вищою освітою в Україні та її складові». Модель управління у галузі вищої освіти. Органи управління вищою освітою і наукою в Україні: Верховна Рада України; Уряд України; Міністерство освіти і науки України: його департаменти і управління; Вища атестаційна комісія України; Вчена рада вищого навчального закладу, вчена рада факультету. Деканати та кафедри, їх специфічні функції.

Тема 4. «Університет, його роль, функції і завдання». Університет як стародавня і в той же час сучасна форма навчального закладу вищого гатунку. Мета і головні завдання діяльності вищого навчального закладу. Правовий статус вищого навчального закладу. Рівні акредитації. Типи ВНЗ: університет; академія; інститут; консерваторія; коледж; технікум (училище). Національний вищий навчальний заклад, його завдання та пріоритети.

Тема 5. «Організація навчального процесу в університеті». Навчальний процес в університеті: учасники та структурні підрозділи ВНЗ. Структура та форми організації навчального процесу. Кредитно-модульна система навчання: основні принципи та вимоги. Умови допуску студента до сесії. Умови звільнення студента від здачі іспиту. Порядок ліквідації академічної заборгованості студента. Причини виключення з числа студентів та підстави щодо поновлення навчання в університеті. Поняття про академічну відпустку. Індивідуальний графік навчання. Організація навчально-виробничої практики студентів. Наставник групи (куратор) та його обов'язки.

Тема 6. «Знайомство з КНТУ: історія, традиції, інфраструктура». Кіровоградський національний технічний університет: історія, традиції, структура управління. Функції ректорату, деканатів, кафедр. Інфраструктура КНТУ. Екскурсія по університету. Музей університету.

Тема 7. «Фахова підготовка у вищому навчальному закладі». Умови ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця. Формування професійної свідомості. Стандарти вищої освіти. Фундаменталізація і індивідуалізація підготовки фахівця з вищою освітою. Поняття професійної компетентності.

Тема 8. «Організація самостійної роботи студента». Сутність самостійної роботи студента та її мета. Ефективний спосіб організації самостійної роботи студента. Шляхи адаптації студентів першого курсу до самостійної навчальної роботи та роль науково-педагогічних працівників у цьому питанні. Можливості для результативної роботи студента. Правила роботи в бібліотеці. Користування бібліотечним фондом, електронним каталогом. Робота з Інтернетом. Консультації на кафедрах.

Тема 9. «Права та обов'язки студента. Студентське самоврядування». Права студентів, їх обов'язки. Уявлення про студентське самоврядування, його органи. Права та обов'язки старости академічної групи. Представництво студентів у Вченій раді університету, вченій раді факультету, участь у їх діяльності. Стипендіальне забезпечення студентів, які навчаються на державних місцях. Умови призначення стипендій. Профспілкова організація студентів, участь у її діяльності. Студентська преса, її роль у студентському самоврядуванні.

Тема 10. «Участь студентів у науково-дослідній роботі». Право студентів на участь у науково-дослідній роботі. Право на вибір наукового керівника. Участь у студентських наукових конференціях, проведенні дослідницької роботи на кафедрах. Публікація наукових статей студентами. Дипломна робота як різновид науково-дослідницької роботи студента. Уявлення про магістратуру, аспірантуру, докторантуру.

5. ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ, ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Вища освіта та її роль у формуванні конкурентоспроможного фахівця

План

1. Історія вищої освіти в Україні. Вища освіта України з часів здобуття незалежності.
2. Законодавство України про вищу освіту.
3. Роль вищої освіти у формуванні конкурентоспроможних фахівців, поліпшенні добробуту людей, економічному та інноваційному розвитку держави.
4. Пріоритетні напрями реформування вищої освіти в Україні.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Історія вищої освіти в Україні. Вища освіта України з часів здобуття незалежності

Історія вищої освіти в Україні має давні й глибокі традиції. В кінці XVI – першій половині XVII ст. в різних містах України були засновані навчальні заклади, які відігравали значну роль у боротьбі проти національно-релігійного гноблення, в розвитку національної культури і освіти. Найпершою вищою школою гуманітарного типу була Острозька школа чи Острозький греко-слов'яно-латинський колегіум, побудований за типом західноєвропейських навчальних закладів.

Всього у XIX ст. в Україні було 5 університетів: Харківський, Київський, Одеський, Львівський і Чернівецький.

З моменту встановлення радянської влади освіта в цілому та вища освіта зокрема ввійшла до пріоритетних напрямків розвитку держави. У Радянській Україні в 20-ті роки розпочалася компанія ліквідації неписьменності, протягом цих років неписьменність в Україні була повністю ліквідована. Стрімко зростає кількість навчальних закладів, зокрема спеціальних, що були призначені для підготовки інженерних кадрів. У 1925 р. діяло 35 інститутів і 30 робітничих факультетів для підготовки фахівців з вищою освітою.

В основному сучасна мережа вищих навчальних закладів в Україні сформувалась у 60 – 70-ті роки минулого століття. Станом на 1975 р. в республіці діяло 143 вищих навчальних заклади (III - IV рівнів акредитації) та 730 технікумів і училищ (I – II рівнів акредитації).

В 1975 р. в Україні у розрахунку на 10 тис. населення нараховувалось 169 студентів вищих і 160 - середніх спеціальних навчальних закладів, кількість спеціалістів на 10 тис. населення досягла 902 осіб. У 1971 – 1975 рр. упорядковувалась мережа вищих навчальних закладів і їх підрозділів. Станом на 1975 р. вищі навчальні заклади, що діяли на території України перебували у підпорядкуванні союзних, союзно-республіканських і республіканських міністерств.

Після здобуття незалежності у 1991 році в суверенній Україні почала формуватися та втілюватися в життя власна політика в галузі освіти, спрямована на досягнення сучасного рівня якості та доступності, відродження самобутніх національних традицій, докорінне оновлення змісту, форм і методів навчання, організаційних засад діяльності, примноження інтелектуального потенціалу України.

Україна успадкувала від попередніх часів досить розвинену та широко розгалужену систему освіти, яка за багатьма показниками відповідала рівневі розвинених країн світу. Водночас включення освіти України у загальносоюзну освітню систему дало негативні наслідки. Підготовка кадрів здебільшого була орієнтована на загальносоюзні потреби та плани, що призвело до диспропорції у розміщенні вищих навчальних закладів та в структурі фахових напрямків підготовки спеціалістів.

Концептуальні засади її реформи визначено Державною національною програмою «Освіта (Україна ХХІ століття)». Цей документ, розроблений творчим колективом освітян-науковців і практиків, був розглянутий і схвалений Першим з'їздом педагогічних працівників України (грудень 1992 р.) і затверджений КМУ (постанова № 896 від 3 листопада 1993 р.). Реалізація програми передбачала досягнення якісно нового стану освіти, її інтеграцію у міжнародний освітній простір. Програмою визначено шляхи забезпечення пріоритетного розвитку освіти України, залучення до активної участі в цьому процесі всіх державних та громадських інституцій, приватних структур, трудових колективів, сімей, кожного громадянина.

2. Законодавство України про вищу освіту

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України і складається з законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту» та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього.

Якщо міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством про вищу освіту, то застосовуються правила міжнародних договорів.

Державна політика в галузі освіти визначається Верховною Радою України відповідно до Конституції України і здійснюється органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Завданням законодавства України про освіту є регулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної, наукової, загальнокультурної підготовки громадян України.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин. Це право забезпечується: розгалуженою мережею навчальних закладів, заснованих на державній та інших формах власності, наукових установ, закладів післядипломної освіти; відкритим характером навчальних закладів, створенням умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина; різними формами навчання - очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також педагогічним патронажем.

Основними принципами освіти в Україні є: доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою; рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку; гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями; незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій; науковий, світський характер освіти; інтеграція з наукою і виробництвом;

взаємозв'язок з освітою інших країн; гнучкість і прогностичність системи освіти; єдність і наступність системи освіти; безперервність і різноманітність освіти; поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

В Україні для управління освітою створюються система державних органів управління і органи громадського самоврядування. Органи управління освітою і громадського самоврядування діють у межах повноважень, визначених законодавством.

Система освіти складається із навчальних закладів, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти.

Структура освіти включає: дошкільну освіту; загальну середню освіту; позашкільну освіту; професійно-технічну освіту; вищу освіту; післядипломну освіту; аспірантуру; докторантуру; самоосвіту.

В Україні встановлюються такі освітні рівні: початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; базова вища освіта; повна вища освіта.

В Україні встановлюються такі освітньо-кваліфікаційні рівні: кваліфікований робітник; молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст, магістр.

Науковими ступенями є: кандидат наук; доктор наук.

Державна політика у галузі вищої освіти визначається Верховною Радою України. *Державна політика у галузі вищої освіти ґрунтується на принципах:* доступності та конкурсності здобуття вищої освіти кожним громадянином України; незалежності здобуття вищої освіти від впливу політичних партій, громадських і релігійних організацій; інтеграції системи вищої освіти України у світову систему вищої освіти при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи; наступності процесу здобуття вищої освіти; державної підтримки підготовки фахівців для пріоритетних напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень; гласності при формуванні структури та обсягів освітньої та професійної підготовки фахівців.

До структури вищої освіти входять освітні й освітньо-кваліфікаційні рівні:

- 1) освітні рівні: неповна вища освіта; базова вища освіта; повна вища освіта;
- 2) освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст, магістр.

Встановлюються такі види документів, які засвідчують здобуття особою вищої освіти та кваліфікації за певними освітньо-кваліфікаційними рівнями: диплом молодшого спеціаліста; диплом бакалавра; диплом спеціаліста; диплом магістра. Зразки документів про вищу освіту затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Систему вищої освіти складають: вищі навчальні заклади всіх форм власності; інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти; органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти.

3. Роль вищої освіти у формуванні конкурентоспроможних фахівців, поліпшенні добробуту людей, економічному та інноваційному розвитку держави

Аналіз сучасних освітніх документів, наукових розробок та суспільної практики дає можливість зробити висновок про те, що система освіти є визначальним чинником процесу формування знань та вмінь людини. Згідно із Законом України «Про освіту» метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвитку її талантів, розумових і фізичних здібностей,

виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, забезпечення економіки кваліфікованими працівниками.

Вплив освіти здійснюється протягом усього життя людини, починаючи з дитинства. Значна роль належить рівню розвитку суспільства, важливості освіти в ньому та існуючого рівня доходів, які отримують більш освічені та професійно підготовлені люди.

Освіта формує продуктивні знання, сприяє нарощуванню нових, стимулює нові ідеї. Таким чином, вона здатна оновити існуючий людський потенціал та сформувати нову, інноваційну його якість.

Основними функціями освіти є: пізнавальна, виховна, розвиваюча, ідеологічна, адаптаційна, культурна, профорієнтаційна та інші.

Характеризуючи вплив кожної складової окремо, варто зазначити, що дошкільна і початкова освіта закладають фундамент для подальшого накопичення людського потенціалу. Загальна середня освіта є наступною сходинкою на шляху здобуття людиною знань. На цьому етапі формуються найстабільніші, фундаментальні знання, що є основою для подальшого розвитку та свідомого вибору і освоєння професійної підготовки. Вища освіта є фундаментом людського розвитку та прогресу суспільства, а також виступає гарантом індивідуального розвитку, формуючи спеціальні, конкретні знання, сприяє професійній самореалізації індивіда.

Сьогодні у рамках Болонського процесу формується Європейський простір вищої освіти, що визначений географічними та інституційними нормами Європейської культурної конвенції. Кінцевою метою його є забезпечення відповідної суспільним, особистісним та виробничим потребам якості вищої освіти, що продукуватиме конкурентоспроможного фахівця, здатного легко адаптуватися в економічному просторі європейських країн. В свою чергу, це передбачає структурне реформування національної систем вищої освіти, зміну освітніх програм і проведення необхідних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах.

4. Пріоритетні напрями реформування вищої освіти в Україні

Для створення необхідних та сприятливих умов щодо формування та попередження втрат людського капіталу на державному рівні визначені такі *пріоритетні напрями реформування вищої освіти:*

- 1) забезпечення інноваційного характеру розвитку вищої освіти;
- 2) забезпечення оптимізації структури вищої освіти та обсягів підготовки й перепідготовки кадрів для потреб інноваційного розвитку економіки;
- 3) забезпечення реалізації кадрової стратегії галузі, спрямованої на збереження і розвиток наукових та педагогічних шкіл, впровадження об'єктивної оцінки наукової та педагогічної діяльності;
- 4) розширення доступу до вищої освіти та сприяння соціальному захисту учасників навчально-виховного процесу;
- 5) удосконалення мережі ВНЗ, укрупнення ВНЗ на регіональному рівні, шляхом їх об'єднання та створення університетів регіонального типу;
- 6) перегляд змісту освіти, державних стандартів, кваліфікацій у контексті входження вищої освіти України в європейський освітній простір.

У більш узагальненому вигляді напрями реформування вищої освіти конкретизовані в Національній стратегії розвитку «Україна – 2015». Здатність

навчатися стає ключовим, визначальним фактором конкурентоспроможності людини, тому формування конкурентоспроможної особистості можливе за умови конкурентоздатної освіти в конкурентноздатній економіці, для чого потрібно:

1) переглянути кількість і структуру ВНЗ, а також навчальні напрями і спеціальності, приведення їх у відповідність до потреб ринку праці та до світових стандартів;

2) створити умови для реалізації принципу автономності ВНЗ;

3) проводити державний моніторинг якості освіти;

4) сприяти усвідомленню населення працездатного віку, що невід'ємною складовою способу життя є неперервна освіта;

5) визначити нормативні механізми цільового керування на місці праці спеціалістів, підготовлених за кошти бюджету.

У *Національній доктрині розвитку освіти* зазначені пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти, яким є: особистісна орієнтація освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей; створення для громадян рівних можливостей у здобутті освіти; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; пропаганда здорового способу життя; розширення україномовного освітнього простору; забезпечення освітніх потреб національних меншин; забезпечення економічних і соціальних гарантій для професійної самореалізації педагогічних, науково-педагогічних працівників, підвищення їх соціального статусу; розвиток дошкільної, позашкільної, загальної середньої освіти у сільській місцевості та професійно-технічної освіти; органічне поєднання освіти і науки, розвиток педагогічної та психологічної науки, дистанційної освіти; запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів; створення ринку освітніх послуг та його науково-методичного забезпечення; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів.

Розуміння освіти, з точки зору існуючої особистісно-орієнтованої парадигми, зорієнтовує на діяльності людини по розвитку і формуванню своєї особистості. Кожна людина стає суб'єктом освіти своєї особистості, яка в подальшому в найбільшій мірі сприяє її конкурентоспроможності.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Історія вищої освіти в Україні. Вища освіта України з часів здобуття незалежності.
2. Законодавство України про вищу освіту.
3. Роль вищої освіти у формуванні конкурентоспроможних фахівців, поліпшенні добробуту людей, економічному та інноваційному розвитку держави.
4. Пріоритетні напрями реформування вищої освіти в Україні.

Додаткові питання

1. Система вищої освіти у країнах Європи і Америки.
2. Філософія освіти XXI століття: Інтелектуально-творчі якості особистості.
3. Роль та місце фундаментальних дисциплін в системі вищої освіти України.
4. Індивідуалізація навчання та шляхи її впровадження у ВНЗ України.

Рекомендована література

1. Дарійчук Л. Система освіти в Україні: реформування чи оновлення ? / Л. Дарійчук // Вища школа. – 2004. – №1. – С. 28 – 32.
2. Серета В.Г. Психологічні аспекти становлення особистості професіонала конкретних професій / В.Г. Серета // Формування та розвиток особистості в умовах вищих навчальних закладів МНС України. Матеріали Першої міжвузівської науково-практичної конференції 19 грудня 2003 року. – Харків, 2003.
3. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради. – 1996 – №2.
4. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради. – 2002 – №20.
5. Електронний ресурс : Сайт «Законодавство України» — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
6. Електронний ресурс : Сервер Верховної Ради України — Режим доступу: www.rada.gov.ua

ТЕМА 2. Університетська освіта в контексті Болонського процесу

План

1. Основні завдання, принципи та етапи формування Європейського простору вищої освіти.
2. Імплементация Болонського процесу в Україні.
3. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу.
4. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS). Шкала оцінювання знань за системою ECTS.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Основні завдання, принципи та етапи формування Європейського простору вищої освіти

Процеси європейської інтеграції як прояв об'єктивно зумовленої глобалізації на нашому континенті охоплюють все нові сфери життєдіяльності. Не стала винятком тут і освіта, особливо ж вища школа. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, а також все наполегливіше веде роботу із практичного приєднання до Болонського процесу.

З питання приєднання до Болонської декларації Міністерство освіти і науки України звернулось до міністрів освіти країн Європи. Хоча, безумовно, вирішальну роль буде відігравати власна українська законодавча робота з модернізації вищої освіти як у загальнонаціональному масштабі, так і в кожному університеті та інституті.

Спроби надати загальноєвропейського характеру вищій школі фактично розпочалися з підписання Римської угоди в 1957 р. Далі ці ідеї знайшли свій розвиток у рішеннях конференції міністрів освіти 1971 та 1976 р., у Маастрихтському договорі 1992 р.

У наступні роки було запроваджено різноманітні програми під егідою ЕС, Ради Європи, що сприяли напрацюванню спільних підходів до вирішення транснаціональних проблем вищої освіти.

У 1997 р. під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти

Європи, її підписали Україна й 43 країни, більшість з яких і сформулювали пізніше принципи Болонської декларації.

Вже через рік чотирма країнами (Франція, Італія, Великобританія, Німеччина) було підписано так звану Сорбонську декларацію, яка була спрямована створення відкритого Європейського простору вищої освіти.

Основні завдання та принципи створення зони Європейської вищої освіти (шість цілей Болонського процесу): введення двоциклового навчання; запровадження кредитної системи; формування системи контролю якості освіти; розширення мобільності студентів і викладачів; забезпечення працевлаштування випускників та привабливості європейської системи освіти.

Країни-учасниці Болонського процесу домовилися в межах своєї компетенції та поважаючи відмінності у культурі, мові, національних освітніх системах, а також автономію університетів проводити політику міжурядового співробітництва із залученням європейських неурядових організацій, що функціонують у сфері вищої освіти.

З метою зміцнення Європейського простору вищої освіти та поширення європейської системи вищої освіти у світі було запропоновано у найближчому часі реалізувати конкретні заходи, що мають принести відчутні результати на окресленому шляху, такі як: запровадження системи освіти на основі двох ключових навчальних циклів: додипломного (бакалавр) та післядипломного (магістр); затвердження загальносприйнятної та порівнянної системи вчених ступенів, в тому числі шляхом запровадження стандартизованого Додатку до диплома; застосування Європейської Кредитної Трансферної Системи (ECTS) як відповідного засобу сприяння більшій мобільності студентів; зближення систем контролю якості та акредитації з метою вироблення порівняльних критеріїв та методологій.

Учасники Болонського форуму схвалили двоетапну систему вищої освіти, зазначаючи, що введення подібної системи бажане і в інших європейських країнах.

Серед проблем сучасної вищої школи в Україні виділяється питання співвідношення академічної освіти, що дає можливість зростання в академічному плані, і професійної освіти, що дає можливість швидко адаптуватись на ринку праці. В цьому контексті Україна намагається зберегти прекрасну фундаментальну освіту, фундаментальну підготовку.

2. Імплементація Болонського процесу в Україні

Процес об'єднання Європи та його поширення на Схід супроводжується формуванням спільного освітянського та наукового простору. Цей процес дістав назву Болонського від назви університету в італійському місті Болонья (Італія), де започатковано цю ініціативу.

Болонська декларація 1999 р. та інші документи Болонського процесу започаткували серії реформ, необхідних для гармонізації архітектури системи європейської вищої освіти, збільшення сумісності, порівнянності та конкурентоспроможності європейської вищої освіти, а також підвищення її привабливості і для громадян країн Європи, і для громадян та дослідників інших країн.

Головна мета цього процесу - консолідація зусиль наукової й освітянської громадськості й урядів країн Європи не лише для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки та вищої освіти у світовому вимірі, а й для підвищення її ролі в суспільних демократичних перетвореннях.

Болонський процес - система заходів європейських державних установ (рівня міністерств освіти), університетів, міждержавних і громадських організацій, пов'язаних із вищою освітою, спрямована на структурне реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень з метою створення до гою р. європейського наукового й освітянського простору задля підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підвищення конкурентоспроможності європейської вищої школи.

Нині Болонський процес - це 47 країн-учасниць, тисячі вищих навчальних закладів, студентство яких прагне інтегруватися.

Україна приєдналася до Болонського процесу 19 травня 2005 року на Конференції міністрів країн Європи (м. Берген, Норвегія). Цій події передували: Постанова Кабінету міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1131 «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань участі України в Болонському процесі» та Наказ Міністерства освіти і науки України від 20 жовтня 2004р. № 812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу», що мали у правовому полі підготувати ґрунт для болонських новацій.

У 2006 році створено Національну групу промоутерів Болонського процесу в Україні (National Team of Bologna Promoters), до якої залучені фахівці провідних університетів України. Вони беруть участь в навчальних тренінгах з актуальних проблем вищої освіти на Європейському освітньому просторі і проводять такі тренінги в Україні. При Міністерстві освіти і науки України (МОН) створено відомчу робочу групу супроводу Болонського процесу у вищій освіті України (розпорядження МОН від 24.05.2006 № 93-р) та, за розпорядженням Кабінету Міністрів України, міжвідомчу робочу групу з впровадження Болонського процесу (наказ МОН від 7.03.2006 № 164).

На законодавчому рівні пріоритетні завдання з реалізації Болонського процесу в Україні було визначено у Наказі МОН №612 від 13.07.2007 «Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року».

16 жовтня 2009 року міністр освіти І. Вакарчук підписав указ про «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи» та її ключових документів, зокрема Додатку до диплома європейського зразка. Цього ж року народний депутат України, член Координаційної ради конфедерації роботодавців України О.Б. Шевчук подав на розгляд Верховної Ради Проект закону України «Про національну систему кваліфікацій», розпочавши складний процес роботи та дискусій на тему створення НСК.

Також в Україні діють європейські програми, що сприяють студентській та викладацькій мобільності.

3. Пріоритетні напрямки державної політики щодо розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу

Період 2010-2020 у впровадженні Болонського процесу в Україні був і буде вирішальним, він покаже наскільки глибокими та якісними були зміни в освіті попередніх років. Проте існує чимало перешкод і труднощів, що чекають нашу державу на цьому шляху.

Пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку вищої освіти є: особистісна орієнтація вищої освіти; формування національних і загальнолюдських

цінностей; створення для громадян рівних можливостей у здобутті вищої освіти; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій; формування в системі освіти нормативно-правових і організаційно-економічних механізмів залучення і використання позабюджетних коштів; підвищення соціального статусу і професіоналізму працівників освіти, посилення їх державної і суспільної підтримки; розвиток освіти, як відкритої державно-суспільної системи; інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітніх просторів.

У системі вищої освіти, у контексті подальшої її інтеграції в Європейський освітній простір існують такі проблеми: удосконалення законодавчої та нормативної бази з питань організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи тощо; розробка нової структури вищої освіти з урахуванням схеми здобуття вищої освіти за трьома циклами; розробка нового переліку програм підготовки магістрів та молодших спеціалістів і відповідної системи кваліфікації; розробка принципів, механізмів та процедур запровадження докторського навчання як третього циклу відповідно до структурованих докторських програм зі стандартною тривалістю стаціонарного докторського навчання; вирішення питання щодо кваліфікації бакалавра; створення системи оцінки якості вищої освіти, яка б відповідала європейським стандартам і нормам; забезпечення мобільності студентів та професорсько-викладацького складу в міжнародному освітньому просторі.

4. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS). Шкала оцінювання знань за системою ECTS

Європейська кредитно-трансферна система (ECTS) – це система, яка створена для забезпечення єдиної міждержавної процедури виміру й порівняння між закладами освіти результатів навчання студентів, їхнього академічного визнання. Вона розроблена для забезпечення мобільності студентів, спрощує розуміння і порівняння навчальних програм та досягнень студентів як між вітчизняними, так і іноземними навчальними закладами. Система ECTS заснована на оцінюванні всіх видів роботи студента, необхідних для досягнення цілей, зазначених у навчальній програмі. Кредити у даній системі можна отримати лише при успішному виконанні роботи, передбаченої навчальним планом. Робоче навантаження студента у системі ECTS складається із відвідування лекцій, семінарів, самостійних та індивідуальних занять, підготовки власних проектів, здачі іспитів тощо.

Шкала оцінювання за системою ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Основні завдання, принципи та етапи формування Європейського простору вищої освіти.
2. Імплементация Болонського процесу в Україні.
3. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу.
4. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS). Шкала оцінювання знань за системою ECTS.

Додаткові питання

1. Історія Болонського процесу: хронологія подій.
2. Етапи Впровадження Болонського процесу в Україні.
3. Підставами для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в Україні.

Рекомендована література

1. Вища освіта України і Болонський процес: [Навч. посібник / За ред. В.Г.Кременя] – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384с.
2. Гончаров С.М. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у світлі Болонської декларації: документи, матеріали, факти / С.М. Гончаров – Рівне : УДУВГП, 2004. – 34с.
3. Гончаров С.М. Методика оцінювання знань студентів у модульно-рейтинговій системі організації навчального процесу. Кредитно-модульна система організації навчального процесу / С.М. Гончаров, В.С. Мошинський – Рівне : УДУВГП, 2004. / С.М. Гончаров – 15с.
4. Довженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: информация к размышлению / О.В. Довженко // Вестник высшей школы: Alma mater, 2000 – №6.
5. Кремень В.Г. Болонский процесс : сближение, а не унификация / В.Г. Кремень // Зеркало недели. – №48(473). – 13–19 декабря 2003.
6. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / [М.Ф.Степко, Я.Я.Болубаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухаїрніков] – К. : МОНУ, 2004. – 24с.
7. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Університетська освіта» / Укл. Дяченко Н.І. – Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2007. – 72 с.
8. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / [За ред. В.Г. Кременя]. – Тернопіль, 2004. – 147с.

ТЕМА 3. Система управління вищою освітою в Україні та її складові

План

1. Модель управління у галузі вищої освіти: органи управління вищою освітою і наукою в Україні та їх повноваження.
2. Повноваження Вищої атестаційної комісії України.
3. Повноваження власника вищого навчального закладу.
4. Повноваження керівника, деканату, вченої ради ВНЗ.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Модель управління у галузі вищої освіти: органи управління вищою освітою і наукою в Україні та їх повноваження

Систему вищої освіти складають: вищі навчальні заклади всіх форм власності; інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти; органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (МОНмолодьспорт України) є центральним органом виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері професійно-технічної освіти, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до покладених на нього завдань МОНмолодьспорт України:

- визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку профтехосвіти;
- здійснює нормативно-правове та методичне забезпечення функціонування навчальних закладів та установ профтехосвіти;
- розробляє державні стандарти освіти, контролює їх дотримання шляхом інспектування, ліцензування, атестації та акредитації навчальних закладів незалежно від форми власності та підпорядкування;
- визначає стратегію моніторингу якості освіти та забезпечує його проведення;
- забезпечує формування оптимальної мережі навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти;
- формує щороку пропозиції та доводить державне замовлення на підготовку робітничих кадрів для державних потреб.

Міністерством керує Міністр освіти і науки, молоді та спорту України. Через нього Кабінет Міністрів України спрямовує і координує діяльність таких центральних органів виконавчої влади:

Державна служба інтелектуальної власності України.

Державна служба молоді та спорту України.

Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України.

Державна інспекція навчальних закладів України.

Кабінет Міністрів України через систему органів виконавчої влади здійснює: державну політику у галузі вищої освіти; організує розроблення та здійснення відповідних загальнодержавних та інших програм; у межах своїх повноважень видає нормативно-правові акти з питань вищої освіти; забезпечує контроль за виконанням законодавства про вищу освіту.

Управління у галузі вищої освіти у межах їх компетенції здійснюється: спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки; іншими центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади; Вищою атестаційною комісією України; органами влади Автономної Республіки Крим; органами місцевого самоврядування; власниками вищих навчальних закладів; органами громадського самоврядування.

2. Повноваження Вищої атестаційної комісії України

Вища атестаційна комісія України забезпечує виконання державних вимог при атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Вища атестаційна комісія України: формує мережу спеціалізованих вчених рад та контролює їх діяльність; формує нормативні та методичні засади діяльності спеціалізованих вчених рад; розробляє і затверджує вимоги до рівня наукової

кваліфікації здобувачів наукових ступенів, вченого звання старшого наукового співробітника та встановлює критерії атестації наукових кадрів вищої кваліфікації; забезпечує єдність вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають науковий ступінь кандидата або доктора наук і вчене звання старшого наукового співробітника; формує мережу експертних рад; проводить експертизу дисертацій для здобуття наукових ступенів та атестаційних справ для присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника; затверджує рішення спеціалізованих вчених рад про присудження наукових ступенів і рішення вчених (наукових, науково-технічних, технічних) рад про присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, а також скасовує їх у разі невиконання державних вимог при атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; вирішує в установленому порядку питання переатестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, позбавлення наукових ступенів і вченого звання старшого наукового співробітника, оформлення й видачі дипломів і атестатів, а також розглядає апеляції; присвоює вчене звання старшого наукового співробітника; здійснює співробітництво з державними органами інших країн з питань, що належать до компетенції Вищої атестаційної комісії України; вирішує в установленому порядку питання взамовизнання документів про присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника; здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Акти Вищої атестаційної комісії України, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими для міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, установ, в системі яких створено спеціалізовані вчені ради по присудженню наукових ступенів кандидата і доктора наук та діють вчені (наукові, науково-технічні, технічні) ради, що приймають рішення про присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника.

3. Повноваження власника вищого навчального закладу

Повноваження власника (власників) щодо управління вищим навчальним закладом визначаються в межах законів статутом вищого навчального закладу.

Власник (власники) вищого навчального закладу: розробляє статут вищого навчального закладу; організовує ліцензування вищого навчального закладу; призначає керівника вищого навчального закладу на умовах контракту відповідно до цього Закону; здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю вищого навчального закладу; здійснює контроль за дотриманням умов, передбачених рішенням про заснування вищого навчального закладу; приймає рішення про реорганізацію або ліквідацію вищого навчального закладу; здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Власник здійснює права, передбачені ЗУ «Про Вищу освіту» щодо управління вищим навчальним закладом безпосередньо або через уповноважений ним орган (особу).

Власник або уповноважений ним орган (особа) може делегувати свої повноваження керівникові або вищому колегіальному органу громадського самоврядування вищого навчального закладу.

4. Повноваження керівника, деканату, вченої ради ВНЗ

Керівник вищого навчального закладу в межах наданих йому повноважень: вирішує питання діяльності вищого навчального закладу, затверджує його структуру і

штатний розпис; видає накази і розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками і структурними підрозділами вищого навчального закладу; представляє вищий навчальний заклад у державних та інших органах, відповідає за результати його діяльності перед органом управління, у підпорядкуванні якого перебуває вищий навчальний заклад; є розпорядником майна і коштів; виконує кошторис, укладає угоди, дає доручення, відкриває банківські рахунки; приймає на роботу та звільняє з роботи працівників; забезпечує охорону праці, дотримання законності та порядку; визначає функціональні обов'язки працівників; формує контингент осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі; відраховує та поновлює на навчання осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі; контролює виконання навчальних планів і програм; контролює дотримання всіма підрозділами штатно-фінансової дисципліни; забезпечує дотримання службової та державної таємниці; здійснює контроль за якістю роботи викладачів, організацією навчально-виховної та культурно-масової роботи, станом фізичного виховання і здоров'я, організовує побутове обслуговування учасників навчально-виховного процесу та інших працівників вищого навчального закладу; разом із профспілковими організаціями подає на затвердження вищому колегіальному органу громадського самоврядування вищого навчального закладу правила внутрішнього розпорядку та колективний договір і після затвердження підписує його.

Керівник вищого навчального закладу відповідає за провадження освітньої діяльності у вищому навчальному закладі, за результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження будівель та іншого майна.

Керівництво факультетом здійснює декан. Декан факультету може делегувати частину своїх повноважень своїм заступникам. Декан видає розпорядження, що стосуються діяльності факультету. Розпорядження декана є обов'язковими для виконання всіма працівниками факультету і можуть бути скасовані керівником вищого навчального закладу. Керівник вищого навчального закладу скасовує розпорядження декана, які суперечать закону, статутіві вищого навчального закладу чи завдають шкоди інтересам вищого навчального закладу.

Керівництво відділенням здійснює завідувач. Завідувач відділення призначається на посаду керівником вищого навчального закладу з числа педагогічних працівників, які мають повну вищу освіту і досвід навчально-методичної роботи. Завідувач відділення забезпечує організацію навчально-виховного процесу, виконання навчальних планів і програм, здійснює контроль за якістю викладання навчальних предметів, навчально-методичною діяльністю викладачів.

Вчена рада університету. Вчена рада вищого навчального закладу є колегіальним органом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації і утворюється строком до п'яти років (для національного вищого навчального закладу – строком до семи років).

Вчена рада факультету є колегіальним органом факультету вищого навчального закладу третього і четвертого рівнів акредитації.

У вищому навчальному закладі третього або четвертого рівня акредитації можуть бути створені вчені ради інших структурних підрозділів. Їх повноваження визначаються керівником вищого навчального закладу.

Наглядова рада. У національному вищому навчальному закладі в обов'язковому порядку створюється Наглядова рада. Наглядова рада розглядає шляхи перспективного розвитку вищого навчального закладу, надає допомогу його керівництву в реалізації державної політики у галузі вищої освіти і науки, здійснює

громадський контроль за діяльністю керівництва вищого навчального закладу, забезпечує ефективну взаємодію вищого навчального закладу з органами державного управління, науковою громадськістю, суспільно-політичними та комерційними організаціями в інтересах розвитку вищої освіти. Термін повноваження Наглядової ради становить не менше ніж три роки, але не більше ніж п'ять років.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Модель управління у галузі вищої освіти: органи управління вищою освітою і наукою в Україні та їх повноваження.
2. Повноваження Вищої атестаційної комісії України.
3. Повноваження власника вищого навчального закладу.
4. Повноваження керівника, деканату, вченої ради ВНЗ.

Додаткові питання

1. Ліцензування освітньої діяльності вищих навчальних закладів.
2. Акредитація напряму або спеціальності.

Рекомендована література

1. Електронний ресурс : Сайт «Законодавство України» — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>
2. Електронний ресурс : Веб-сайт «Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України» — Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/>
3. Електронний ресурс : Вікіпедія — Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Ліцензування_вищого_навчального_закладу

ТЕМА 4. Університет, його роль, функції і завдання

План

1. Сутність вищого навчального закладу (ВНЗ).
2. Типи ВНЗ України.
3. Мета і головні завдання ВНЗ.
4. Правовий статус ВНЗ.
5. Рівні акредитації ВНЗ.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Сутність вищого навчального закладу (ВНЗ)

Вищий навчальний заклад - освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність.

Вищий навчальний заклад державної форми власності - вищий навчальний заклад, заснований державою, що фінансується з державного бюджету і підпорядковується відповідному центральному органу виконавчої влади.

Вищий навчальний заклад комунальної форми власності - вищий навчальний заклад, заснований місцевими органами влади, що фінансується з місцевого бюджету і підпорядкований місцевим органам влади.

Вищий навчальний заклад приватної форми власності - вищий навчальний заклад, заснований на приватній власності і підпорядкований власнику (власникам).

2. Типи ВНЗ України

Відповідно до існуючих напрямів освітньої діяльності в Україні діють вищі навчальні заклади таких типів:

Університет – багатопрофільний вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних, економічних та інших напрямів науки, техніки, культури і мистецтв, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, відповідний рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення, сприяє поширенню наукових знань та здійснює культурно-просвітницьку діяльність.

Можуть створюватися класичні та профільні (технічні, технологічні, економічні, педагогічні, медичні, аграрні, мистецькі, культурологічні тощо) університети;

Академія – вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

Інститут – вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації або структурний підрозділ університету, при академії, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить наукову, науково-методичну та науково-виробничу діяльність і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

Консерваторія (музична академія) – вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у галузі культури і мистецтва — музичних виконавців, композиторів, музикознавців, викладачів музичних дисциплін, проводить наукові дослідження, є провідним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

Коледж – вищий навчальний заклад другого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у споріднених напрямках підготовки (якщо є структурним підрозділом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації або входить до навчального чи навчально-науково-виробничого комплексу) або за кількома

спорідненими спеціальностями і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

Технікум (училище) – вищий навчальний заклад першого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації за кількома спорідненими спеціальностями, і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

3. Мета і головні завдання ВНЗ

Основною метою діяльності вищого навчального закладу є забезпечення умов, необхідних для отримання особою вищої освіти, підготовка фахівців для потреб України.

Головними завданнями вищого навчального закладу є:

- здійснення освітньої діяльності певного напрямку, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів і відповідає стандартам вищої освіти;

- здійснення наукової і науково-технічної (для вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації), творчої, мистецької, культурно-виховної, спортивної та оздоровчої діяльності;

- забезпечення виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців з вищою освітою;

- здійснення підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів та їх атестація в акредитованих вищих навчальних закладах третього та четвертого рівнів акредитації;

- вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці і сприяння працевлаштуванню випускників;

- забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, в дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України;

- підвищення освітньо-культурного рівня громадян.

4. Правовий статус ВНЗ

1. Вищий навчальний заклад є юридичною особою, має відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

2. Вищий навчальний заклад згідно із законом може виступати засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність відповідно до напрямів навчально-науково-виробничої діяльності вищого навчального закладу.

3. Акредитовані вищі навчальні заклади у встановленому порядку можуть створювати навчальні та навчально-науково-виробничі комплекси, які є добровільними об'єднаннями. Всі учасники комплексу зберігають статус юридичних осіб.

4. У вищих навчальних закладах державної і комунальної форм власності кількість студентів, прийнятих на перший курс на навчання за державним замовленням, повинна становити не менше ніж 51 відсоток від загальної кількості студентів, прийнятих на навчання на перший курс.

5. Рівні акредитації ВНЗ

Встановлюються такі рівні акредитації вищих навчальних закладів:

- вищий навчальний заклад першого рівня акредитації - вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста;
- вищий навчальний заклад другого рівня акредитації - вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та за напрямками підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра;
- вищий навчальний заклад третього рівня акредитації - вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, а також за окремими спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня магістра;
- вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації - вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста, магістра.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Сутність вищого навчального закладу (ВНЗ).
2. Типи ВНЗ України.
3. Мета і головні завдання ВНЗ.
4. Правовий статус ВНЗ.
5. Рівні акредитації ВНЗ.

Додаткові питання

1. Повноваження Національного вищого навчального закладу.
2. Створення, реорганізація та ліквідація вищого навчального закладу.
3. Принципи управління вищим навчальним закладом.

Рекомендована література

1. Електронний ресурс : Сайт «Законодавство України» — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>

ТЕМА 5. Організація навчального процесу в університеті

План

1. Навчальний процес в університеті: учасники навчального процесу та структурні підрозділи ВНЗ.
2. Структура та форми організації процесу навчання.
3. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у ВНЗ: основні принципи та вимоги.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Навчальний процес в університеті: учасники навчального процесу та структурні підрозділи ВНЗ

Учасниками навчально-виховного процесу ВНЗ згідно ст.46 ЗУ «Про вищу освіту» є: педагогічні і науково-педагогічні працівники; особи, які навчаються у ВНЗ; працівники ВНЗ (категорійні спеціалісти, старші лаборанти, завідувачі навчальними лабораторіями, методисти та інші).

Науково-педагогічні працівники – особи, які за основним місцем роботи у ВНЗ професійно займаються педагогічною діяльністю в поєднанні з науковою та науково-технічною діяльністю. Наукова та науково-технічна діяльність працівників ВНЗ регулюється ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність». Посади педагогічних і науково-педагогічних працівників можуть обіймати особи з повною вищою освітою, які пройшли спеціальну педагогічну підготовку.

Основними посадами науково-педагогічних працівників ВНЗ III і IV рівнів акредитації є: асистент, старший викладач, доцент, професор; завідувач кафедри, декан, проректор, ректор; директор бібліотеки, науковий працівник бібліотеки. На посади науково-педагогічних працівників обираються за конкурсом, як правило, особи які мають наукові ступені або вчені звання, а також випускники магістратури, аспірантури та докторантури. Кожні п'ять років педагогічні працівники проходять атестацію. За її результатами визначається відповідність працівника займаній посаді, присвоюються категорії; педагогічні звання. Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників, порядок їх присвоєння визначаються Кабінетом Міністрів України.

Працівники згідно законодавства України мають визначені права та додаткові, викладені у статуті ВНЗ та колективному трудовому договорі.

Особи, що навчаються в ВНЗ, згідно ст. 53 ЗУ «Про вищу освіту» є: студенти, курсанти, екстерни, асистенти-стажисти, інтерни, клінічні ординатори, здобувачі, аспіранти (ад'ютанти) та докторанти.

Студент – особа, яка у встановленому порядку зарахована у ВНЗ і навчається за денною (очною) вечірньою або заочною, дистанційною формами навчання з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційних рівнів. Їх правовий статус регулюється ст.ст.44.45 ЗУ «Про вищу освіту».

Аспірант (ад'ютант) – особа, яка має повну вищу освіту і освітньо-кваліфікаційний рівень магістра або спеціаліста, навчається в аспірантурі (ад'юктурі) ВНЗ або наукової установи для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Структурними підрозділами ВНЗ згідно ст. 30 ЗУ «Про вищу освіту» є: кафедри, факультети, інститути, філії, бібліотеки тощо.

Кафедра – базовий структурний підрозділ ВНЗ, що проводить навчально-виховну і методичну діяльність з однієї або декількох споріднених дисциплін. Кафедра створюється рішенням Вченої ради ВНЗ, за умови, що до її складу входить не менше 5 науково-педагогічних працівників. Керівництво кафедрою здійснює завідувач, який обирається за конкурсом Вченою радою на 5 (для національного ВНЗ – 7) років.

Факультет – основний організаційний і навчально- науковий структурний підрозділ ВНЗ, що об'єднує відповідні кафедри й лабораторії. Факультет

створюється, якщо до його складу входить не менше, ніж 3 кафедри і на ньому навчається не менше, ніж 200 студентів денної форми навчання.

ВНЗ повинен мати бібліотеку, яку очолює директор.

ВНЗ може мати в своєму складі підготовчі відділення, підрозділи підготовки і перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, інформаційні центри, видавництво, виробничі структури, спортивні комплекси тощо.

2. Структура та форми організації процесу навчання

Навчання розглядається як один із найважливіших видів діяльності людини. У широкому значенні навчання – це процес засвоєння історичного досвіду людства. В більш вузькому – двобічний процес, взаємодія між тим, хто навчає, та тим, хто навчається. Це своєрідний процес керування отриманням знань.

Навчання, як і інші види діяльності людини, має відповідну структуру. Вона містить такі складові: мета, мотив, дії (навички, вміння, операції).

Мета – усвідомлений результат навчання (для чого?), *мотив* – спонукання до навчання(чому?), *дії* – частини навчання, його окремі, відносно завершені складові, кожна з яких вирішує свою конкретну задачу на шляху досягнення загальної мети навчання. *Навички, вміння, операції* – різновиди дій. *Навички* – автоматизовані дії, що виконуються без контролю над засобами виконання. *Вміння* – це навички + знання щодо оптимальних умов їх формування. *Операції* – дії, що виникли в одній діяльності, а потім були перенесені в іншу.

Опанувати навчальну діяльність з усіма її складовими можна через впровадження відповідних *форм організації навчання*: лекція, практичне заняття, лабораторне заняття, семінар, самостійна робота, курсові та дипломні роботи.

Провідною формою організації навчального процесу є лекція.

З неї починається перше знайомство з навчальною дисципліною. За певних умов лекційна форма навчання не може бути замінена ніякою іншою. Особливо це стає відчутним тоді, коли новий навчальний матеріал ще не знайшов свого віддзеркалення в існуючих підручниках. *Основними вимогами до лекції є:* науковість та інформативність; доказовість й аргументованість; наявність певної кількості яскравих переконливих прикладів; емоційність викладу; чітка структура й логіка викладу матеріалу; виклад матеріалу доступною і зрозумілою мовою.

Завдання лектора – не тільки викладання готової інформації із певної навчальної дисципліни, а ще й формування мотивів зацікавленості в ній, що має стати стимулом подальшого самостійного вивчення навчального матеріалу. Серед різновидів лекційної організації роботи виділяють : проблемний виклад матеріалу; проблемний виклад із наступною роботою студента за певним планом; комбінована лекція, яка включає реконструктивно-варіативну або частково-пошукову діяльність студентів.

Практичні заняття спрямовані на поглиблене вивчення дисципліни. Вони мають відповідну структуру: вступ викладача; відповіді на запитання студентів; практична частина як планова та висновки.

Лабораторні заняття також спрямовані на поглиблення теоретичного матеріалу й формування практичних умінь та навичок.

Семінар – організаційна форма, під час якої викладач організує обговорення попередньо визначених тем, до яких студенти можуть готувати тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. *Мета семінару* – поглиблення й закріплення інформації, перевірка та оцінка знань, повторення вивченого.

Курсові та дипломні роботи передбачають реалізацію загальнонаукових можливостей студента, вимір та оцінку його професійної компетенції.

Самостійна робота - одна з організаційних форм навчання, яка регламентується робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи визначається в робочій програмі кожної дисципліни. Навчальний матеріал, передбачений для самостійного опрацювання, підлягає підсумковому контролю нарівні з матеріалом, який опрацьовується під час навчальних занять. *Мета самостійної роботи студентів* – формування самостійності як риси особистості й засвоєння знань, умінь, навичок.

Незалежно від форми організації, процес навчання розуміється як співпраця викладача та студентів, своєрідний процес педагогічного спілкування. *Педагогічне спілкування* – процес взаємодій між тими, хто навчається, та тим, хто навчає.

3. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у ВНЗ: основні принципи та вимоги

Підписання Україною Болонської конвенції передбачає впровадження в практику роботи вищих навчальних закладів кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Мета впровадження кредитно-модульної системи: досягнення відповідності стандартам європейської системи освіти, яка відштовхується від знань, умінь і навичок, що є надбанням випускника; затребування українських освітянських кваліфікацій європейським ринком праці; затвердження загальноприйнятої та порівняльної системи освітньо-кваліфікаційних ступенів; упровадження стандартизованого додатка до диплома, модель якого розроблено Європейською системою і який містить докладну інформацію про результати навчання випускника; стимулювання викладачів і студентів вищих навчальних закладів до вдосконалення системи об'єктивної оцінки якості знань; забезпечення прозорості системи вищої освіти та академічного професійного визнання кваліфікацій (дипломів, ступенів, посвідчень та ін.).

Для студента - майбутнього фахівця - важливо не лише осмислити й засвоїти інформацію, а й оволодіти способами її практичного застосування і прийняття рішень. За таких умов зменшується частка прямого, ззовні заданого інформування, і розширюється застосування інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом викладача (тьютора) та повноцінної самостійної роботи в лабораторіях, читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності, що особливо важливо для системи дистанційного навчання.

Тьюторське заняття - такий вид організації навчальної діяльності студентів, у якому процес навчання побудовано в основному на самостійній роботі студентів, а процес викладання полягає у здійсненні контролю за рівнем виконаних завдань, а також у наданні проміжної консультативної допомоги.

Упровадження кредитно-модульної системи навчання передбачає реорганізацію традиційної схеми «навчальний семестр - навчальний рік - навчальний курс», раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі й перевірку якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля, використання ширшої шкали оцінювання знань, вирішальний вплив суми балів, одержаних упродовж семестру, на підсумкову оцінку.

Модернізація навчального процесу в руслі вимог Болонської декларації передбачає значне збільшення обсягів самостійної роботи студента (до 50 - 60 %),

індивідуалізацію навчання, що, відповідно, потребує належного науково-методичного забезпечення навчального процесу, відповідної матеріальної бази, поліпшення фінансово-побутового стану студента.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу - модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів).

Заліковий кредит є одиницею виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів. Він становить кілька кредитів.

Змістовий модуль - система навчальних елементів, поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові (частина залікового контролю).

Індивідуальний навчальний план студента формують на підставі переліку змістових модулів (блоків змістових модулів навчальних дисциплін), що сформовані на основі освітньо-професійної програми підготовки і структурно-логічної схеми підготовки фахівців. Навчальну дисципліну формують як систему змістових модулів, передбачених для засвоєння і об'єднаних у блоки змістових модулів - розділів навчальної дисципліни.

Індивідуальний навчальний план студента містить нормативні та вибіркові змістові модулі, що можуть поєднуватися у певні навчальні дисципліни.

Сукупність нормативних змістових модулів визначає нормативну (обов'язкову) складову індивідуального навчального плану студента.

Система оцінювання якості освіти студента (зарахування залікових кредитів) має бути стандартизованою та формалізованою.

Форми організації навчального процесу в умовах КМСОНП: лекційні, практичні, семінарські, лабораторні та індивідуальні заняття, усі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань студентів та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів.

Успішність студента контролюють, використовуючи методи і засоби, що їх визначає вищий навчальний заклад. Академічні успіхи студента визначають за допомогою системи оцінювання, яку використовують у вищому навчальному закладі, реєструють, як заведено у вищому навчальному закладі, обов'язково перевіривши оцінки до національної шкали та шкали ЕСТБ.

Державну атестацію студентів проводять відповідно до чинної нормативної бази.

У разі кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах зміст навчальних дисциплін розподіляють на змістові модулі (2 - 4 за семестр). Змістовий модуль (розділ, підрозділ) навчальної дисципліни містить окремі модулі (теми) аудиторної і самостійної роботи студента. Кожен змістовий модуль потрібно оцінити.

Підсумкове оцінювання засвоєння навчального матеріалу дисципліни визначають без проведення семестрового іспиту (заліку) як інтегровану оцінку засвоєння всіх змістових модулів з урахуванням «вагових» коефіцієнтів.

Студент, який набрав упродовж семестру необхідну кількість балів, може: не складати іспиту (заліку) й отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку; складати іспит (залік) для підвищення свого рейтингу з певної навчальної дисципліни; ліквідувати академічну різницю, пов'язану з переходом на інший напрям підготовки чи до іншого вищого навчального закладу; поглиблено вивчити окремі розділи (теми) навчальних дисциплін, окремі навчальні дисципліни, які формують

кваліфікацію, що відповідає сучасним вимогам ринку праці; використати час, відведений графіком навчального процесу на екзаменаційну сесію, для задоволення, своїх особистих потреб.

Студент, який набрав упродовж семестру менше, ніж необхідна кількість балів, зобов'язаний скласти іспит (залік).

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Навчальний процес в університеті: учасники навчального процесу та структурні підрозділи ВНЗ.
2. Структура та форми організації процесу навчання.
3. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у ВНЗ: основні принципи та вимоги.

Додаткові питання

1. Причини виключення з числа студентів та підстави щодо поновлення навчання в університеті.
2. Поняття про академічну відпустку. Індивідуальний графік навчання.
3. Організація навчально-виробничої практики студентів.
4. Наставник групи (куратор) та його обов'язки.

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 // Вища освіта. – 2002. – № 9.
2. Козак Тетяна Михайлівна. Організаційно-педагогічні засади впровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах III-IV рівнів акредитації: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. — Житомир, 2007. — 19с.
3. Курс лекцій, тестові завдання, методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Університетська освіта» (для студентів першого курсу денної та заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030609 – «Облік і аудит») / Укл. : І.М. Золотарьова. – Харків: ХНАМГ, 2008 – 40 с.
4. Електронний ресурс : Вікіпедія — Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Вищий_навчальний_заклад

ТЕМА 6. Знайомство з КНТУ: історія, традиції, інфраструктура

План

1. Кіровоградський національний технічний університет: історія та традиції.
2. Проведення екскурсії в музей КНТУ.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Кіровоградський національний технічний університет: історія та традиції

Історія університету бере свій початок з квітня 1929 року, коли в м. Зінов'євськ, в умовах прискореної індустріалізації країни, було створено вечірній робітничий індустріальний інститут сільськогосподарського машинобудування.

Директором новоствореного інституту було призначено Сергія Гнатовича Воробйова. Інститут готував інженерні кадри для виробництва сільськогосподарських машин із спеціальностей «ливарна справа», «ковальсько-штампувальне виробництво», «обробка дерева» та «механічна обробка». На 1 грудня 1930 року в інституті навчалося 212 студентів. Ще 246 слухачів готувалися на робітничому факультеті. Навчальний процес забезпечували 30 викладачів, серед яких було 3 професори (С.Г. Воробйов, П.А. Ільяшевич, Д.А. Толчинський) та 18 доцентів. Інститут започаткував підготовку аспірантів.

Інститут проіснував недовго. 26 лютого 1933 року Народний комісаріат важкої промисловості СРСР видав наказ про його ліквідацію. Вже на той час вуз підготував близько 350 фахівців. Значну частину студентів ліквідованого інституту було переведено до організованого технікуму сільськогосподарського машинобудування, який на сьогодні є структурним підрозділом Кіровоградського національного технічного університету.

Інтенсивний розвиток сільськогосподарського машинобудування у післявоєнні роки продиктував потребу відновлення підготовки інженерних кадрів у нашому місті. Неодноразово подавалися клопотання до ЦК КППС та Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР про необхідність відкриття у Кіровограді вищого навчального закладу, зорієнтованого на сільськогосподарське машинобудування.

В травні 1956 року, згідно з наказом Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР, на базі Кіровоградського технікуму сільськогосподарського машинобудування було організовано вечірнє відділення Харківського політехнічного інституту. З розвитком матеріальної бази та створенням кваліфікованого науково-педагогічного колективу у 1962 році відбулася реорганізація Кіровоградського вечірнього відділення у філіал Харківського політехнічного інституту з організацією підготовки спеціалістів за денною та вечірньою формами навчання.

Обласні та міські партійні та радянські органи, промислові підприємства всіляко сприяли становленню навчального закладу. В результаті проведеної організаційної роботи 9 червня 1967 року за наказом Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти України було створено Кіровоградський інститут сільськогосподарського машинобудування, який за роки свого існування підготував для народного господарства близько 30 тисяч фахівців.

Останніми роками в умовах економічної кризи колектив вузу ефективно працював над питаннями визначення нових напрямків підготовки фахівців, впровадження нових навчальних технологій, комп'ютеризації навчального процесу, підготовки власних науково-педагогічних кадрів. Все це сприяло тому, що інститут досяг найвищого IV рівня акредитації освітньої діяльності.

Результатом плідної роботи колективу Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування стала Постанова Кабінету Міністрів України за № 1972 від 14.12.1998 року про реорганізацію нашого навчального закладу у Кіровоградський державний технічний університет.

Ураховуючи загальнодержавне і міжнародне визнання результатів Кіровоградського державного технічного університету, його вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки, Президент України Л.Д. Кучма своїм Указом від 5 березня 2004 року надав університету статус національного.

Не можна не назвати тих керівників, які крок за кроком вели колектив навчального закладу до рівня університету. Це В.І. Даниленко, О.І. Баулін,

В.М. Пестунов, В.О. Степанов, Г.Р. Носов, В.Р. Кучеренко, В.О. Кондратець, М.І. Черновол.

Сьогодні КНТУ - потужний навчально-виховний і науковий центр України. Він має добре розвинені зв'язки з машинобудівними заводами та об'єднаннями України, підприємствами агропромислового комплексу, транспорту, будівництва, електропостачання, фінансово - банківськими установами та приватними фірмами, для яких готує фахівців.

Університет має широкі міжнародні зв'язки з навчальними закладами та науковими центрами Росії, Болгарії, Швейцарії, Чехії, Бельгії, Куби, Франції, Англії, Німеччини та ін.

Крім освітньо - професійної діяльності, університет виконує функції науково - методичного центру з питань сільськогосподарського машинобудування, електроенергетики, екології, автоматики, економіки та ін. Як єдиний у регіоні вищий навчальний заклад, що забезпечує кадрами промисловість і сільське господарство, університет виконує і координує наукові дослідження в межах регіону, здійснює оперативну перепідготовку фахівців за необхідними напрямками.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Кіровоградський національний технічний університет: історія та традиції (Проведення екскурсії в музей КНТУ).
2. Основні структурні підрозділи КНТУ.

Додаткові питання

1. Функції ректорату, деканатів, кафедр.
2. Інфраструктура КНТУ (Проведення екскурсії по КНТУ).

Рекомендована література

1. Електронний ресурс : Офіційний сайт Кіровоградського національного технічного університету — Режим доступу : www.kntu.kr.ua

ТЕМА 7. Фахова підготовка у вищому навчальному закладі

План

1. Умови ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця.
2. Формування професійної свідомості.
3. Фундаменталізація і індивідуалізація підготовки фахівця з вищою освітою.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Умови ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця

Становлення особистості професіонала визначається формуванням складних психічних систем регуляції діяльності та формуванням особливостей поведінки. Кожна професія впливає на розвиток схожих рис особистості, її установок, мотиваційної сфери та відповідної системи цінностей. У своєму розвитку особистість засвоює основні особливості професії, і ці характеристики починають проявлятися в інших сферах життєдіяльності. Це притаманно тим особам, що зацікавлені

професійною діяльністю, відчують задоволення від її освоєння та практичної роботи.

Напрямки фахової підготовки такі: виявлення зв'язку сфери особистості із особливостями структури діяльності (знання, уміння, навички); формування розвитку мотивів, інтересів, особливостей емоційно-вольової сфери, професійно важливих якостей фахівця у конкретній професійній діяльності протягом її опанування.

Фактори, що характеризують особливості розвитку особистості професіонала у вищій школі, можна визначити, спираючись на зміст даних напрямків. До таких факторів належать: формування індивідуально-притаманних шляхів розв'язання професійних задач; формування професійних мотивів особистості; формування вірного співвідношення змістовних професійних мотивів (інтерес до професії, потреба самореалізації) та адаптивних (престиж професії, розмір заробітку).

2. Формування професійної свідомості

Важливою складовою підготовки у вищій школі є формування професійної свідомості. Багато дослідників відзначають, що професію не слід плутати із спеціальністю, що закріплюється в кваліфікаційних документах і визначається через предмет діяльності. Професія – поняття значно ширше. Професія є діяльність, що має власну мету, власний продукт, свої норми та засоби, що у своєму результаті детерміновані соціальною функцією і технологією тієї сфери громадського життя, що дана діяльність обслуговує. Тому формування професійної свідомості протягом навчання має спиратися на розуміння професії у широкому значенні.

В умовах вищої школи така стадія професійного самовизначення як професійне навчання, не може ігнорувати особливості особистості і різні прояви індивідуальності студентів. За С.Л.Рубінштейном, проблема самосвідомості є насамперед проблема визначення свого способу життя. У цьому випадку, професійна свідомість – визначення способів професійної діяльності. Дотепер актуальними залишаються твердження про те, що вузівська підготовка повинна бути спрямована на системне формування професійної свідомості.

До структурних компонентів професійної свідомості психологи відносять: професійні знання; професійні цінності; програми професійних дій; оперативні моделі як суб'єктів професійної діяльності, так і самого процесу праці як цілісної системи; образ «Я» самого суб'єкта праці.

Наявність знань сама по собі не визначає успішність професійної діяльності. Набагато важливіше, щоб суб'єкт діяльності вмів самостійно добувати їх і застосовувати на практиці. Знання, уміння і навички розглядаються тільки як найважливіший засіб розвитку особистості фахівця, а не як мета навчального процесу.

На етапі навчання, професійної адаптації формується також індивідуальний стиль діяльності майбутнього фахівця, що базується на його індивідуально-психологічних характеристиках.

Ефективний розвиток особистості та формування професійної свідомості сприяють тому, що включення вчорашнього студента у систему виробничих та соціальних відносин проходить без розчарувань, криз та конфліктів.

3. Фундаменталізація і індивідуалізація підготовки фахівця з вищою освітою

На сучасному етапі розвитку суспільства важливого значення набуває відповідність змісту освіти вимогам часу, тим змінам, що відбуваються в економічному та культурному житті.

Одна з найважливіших проблем вищої освіти – оптимальне співвідношення фундаментальних та спеціальних дисциплін, поворот освіти до цілісної картини життя і перш за все – до світу культури, світу людини, формування її системного мислення. Забезпечити майбутнє існування людини в світі можуть теоретичні, фундаментальні знання. На шляху вирішення цієї проблеми постають дві найважливіші задачі. По-перше, необхідність посилення природничо-наукової підготовки, особливо з дисциплін математичного циклу та нових інформаційних технологій, без засвоєння яких людина не може увійти в інформаційне суспільство. По-друге, усвідомлення ролі та значення дисциплін гуманітарного циклу – визнання людини за найвищу соціальну цінність, повага до особистості, створення умов для розкриття здібностей.

У даному контексті особливого значення набуває ідея безперервної освіти. Безперервність освіти означає доведення культурно-освітнього рівня особистості до рівня суспільних потреб, що завжди оновлюються. Це також постійне оновлення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення здобуття освіти на процес, що триває упродовж усього життя.

Загальнотеоретичні та фахові знання тих, хто навчається, засвоюють порізно, що призводить до необхідності вирішення на практиці проблеми індивідуалізації.

Індивідуалізація навчання – одна із найскладніших проблем вищої освіти, вирішення якої в значній мірі залежить від двох чинників: індивідуально-психологічних особливостей студентів та впровадження відповідної методичної системи навчання.

Індивідуалізація навчання передбачає урахування відповідної низки факторів, що впливають на результат. До таких факторів можна віднести: індивідуально-психологічні особливості тих, хто навчається; вік тих, хто навчається; особливості дисципліни, що викладається; мета навчання.

Індивідуальність кожного учня являє собою невід'ємну складову його особистості як своєрідної якості індивіду, що набувається в діяльності та спілкуванні протягом усього життя. Індивідуальність складається із відповідних індивідуально-психологічних особливостей людини. Серед таких особливостей є як природжені, так і придбані. До них психологи відносять темперамент, характер та здібності. Це так звані диференціальні характеристики особистості, що тісно пов'язані одна з одною.

Головна умова індивідуалізації – можливість та право вибору найбільш адекватного варіанту організації роботи. Така робота перш за все має бути самостійною.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Умови ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця.
2. Формування професійної свідомості.
3. Фундаменталізація і індивідуалізація підготовки фахівця з вищою освітою.

Додаткові питання

1. Стандарти вищої освіти.

2. Поняття професійної компетентності.
3. Ознайомлення студентів з навчальним планом, переліком навчальних дисциплін, зокрема професійно орієнтованих.
4. Екскурсія на підприємство для ознайомлення з основними напрямками роботи економіста.

Рекомендована література

1. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн // – Санкт - Петербург, 2001.
2. Середа В.Г. Психологічні аспекти становлення особистості професіонала конкретних професій / В.Г. Середа // Формування та розвиток особистості в умовах вищих навчальних закладів МНС України. Матеріали Першої міжвузівської науково-практичної конференції 19 грудня 2003 року. – Харків, 2003.
3. Тадіян С.В. Проблеми формування професійної свідомості фахівця ДПО в умовах ВНЗ. / С.В. Тадіян // Формування та розвиток особистості в умовах вищих навчальних закладів МНС України. Матеріали Першої міжвузівської науково-практичної конференції 19 грудня 2003 року. – Харків – 2003.

ТЕМА 8. Організація самостійної роботи студента

План

1. Сутність самостійної роботи студента та її мета.
2. Ефективний спосіб організації самостійної роботи студента.
3. Шляхи адаптації студентів першого курсу до самостійної навчальної роботи та роль науково-педагогічних працівників у цьому питанні.
4. Можливості для результативної роботи студента.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Сутність самостійної роботи студента та її мета

Враховуючи різноаспектність і складність сучасного наукового знання, зростання вимог до рівня професійної компетентності майбутніх фахівців, самостійну роботу студентів слід розглядати з позицій компетентнісного підходу. У відповідності до ключових компетенцій, визначених Радою Європи, здатність самостійно здобувати нові знання й уміння, готовність до постійного підвищення освітнього рівня становлять сутність персональної компетенції фахівця. У цьому зв'язку самостійна робота розглядається як спосіб індивідуалізації процесу навчально-професійної підготовки студентів, як основа самоосвітньої діяльності спеціалістів, вагомий чинник їхньої професійної мобільності.

Результативність самостійної роботи значною мірою залежить від способу її організації.

Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року та державні стандарти вищої освіти передбачають виділення в навчальних планах у вищих навчальних закладах часу для самостійної (поза аудиторної) роботи студентів. Навчальний час, відведений для цієї форми роботи згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 2 червня 1993 р. №161 повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Метою самостійної роботи є набуття навичок опрацювання спеціальної літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння предмета навчальної дисципліни, а також для розвитку сталих умінь до самостійного вивчення і викладання одержаної інформації.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Лише у ході самостійної роботи студент має можливість розвинути пізнавальні та виконавчі здібності, пам'ять, самостійне мислення, наполегливість і, головне, виробити вміння самостійного здобуття знань.

2. Ефективний спосіб організації самостійної роботи студента

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, необхідних для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача тощо.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійного навчання студента: слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних і лабораторних робіт; відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання практичних і лабораторних робіт студентами заочної форми навчання (ЗФН); підготовка рефератів і курсових робіт, написання дипломної роботи; підготовка до модульного контролю та іспитів; робота з літературою та ін.

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальному кабінеті або комп'ютерному класі університету, а також у домашніх умовах.

Головне в правильній організації самостійної роботи - її планування, яке, в принципі, вже задане робочою програмою навчальної дисципліни. Приступаючи до самостійного вивчення матеріалу, перш за все треба уважно ознайомитись з джерелами, що стосуються певної теми, розподілити питання на більш та менш складні. Виконуючи самостійну роботу студент повинен законспектувати основний зміст теми, при цьому уникаючи механічного переписування джерел. Окрім слід виділяти основні теоретичні положення, ключові слова, спеціальні терміни і поняття.

Самостійна робота студента повинна розпочинатися ще до початку лекційних занять, тобто слід активно використовувати систему упереджувального читання підручників та навчальних посібників. Це дозволяє закласти теоретичну базу для більш глибокого сприйняття інформації під час лекції.

Під час самостійної роботи студенту пропонуються наступні види завдань для опанування матеріалу з конкретної теми курсу: вивчити матеріал теми; скласти термінологічний словник; продумати відповіді на питання для самоконтролю; підготувати тези виступу під час аудиторного заняття і підготувати реферат з рекомендованих тем; виконати завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Самостійна робота носить індивідуальний характер, однак можливе й колективне осмислення та вивчення навчального матеріалу. Однією з таких форм є проведення самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, яке проводиться відповідно до розкладу навчальних занять, з метою підвищення рівня підготовки студентів, ознайомлення їх з нормативно-правовими актами та отримання

необхідної допомоги з боку викладача щодо теоретичних положень окремих галузей законодавства чи аспектів їх практичного застосування.

3. Шляхи адаптації студентів першого курсу до самостійної навчальної роботи та роль науково-педагогічних працівників у цьому питанні

Важливу роль в оптимальній організації життя і діяльності студента денної і заочної форм навчання відіграє режим дня - його рекомендують науково-педагогічні працівники в перші дні навчальних занять.

Студентам першого курсу потрібно адаптуватися до самостійної навчальної роботи. Тому студенти-першокурсники мають пристосуватися до умов життя і діяльності у вищому навчальному закладі. Для цього тут необхідна цілеспрямована педагогічна допомога науково-педагогічних працівників. Це, насамперед, уважне ставлення до студента, який відчуває психологічний дискомфорт, незручність, ніяковість, невпевненість.

Треба пам'ятати, що на студента діють три групи труднощів: соціальні, навчальні, професійні. Соціальні труднощі зумовлені зміною місця мешкання, новими умовами життя, особливостями спілкування зі значним колом нових людей (науково-педагогічних працівниками, колегами, обслуговувальним персоналом); необхідність самостійно вести свій бюджет, влаштовувати власний побут, звикати до нового режиму і розпорядку дня та інше. Навчальні труднощі зумовлені новими формами і методами учіння, особливостями організації самостійної роботи, контролю за нею з боку науково-педагогічних працівників.

Отже, науково-педагогічні працівники мають: ознайомити студентів із психолого-педагогічними особливостями організації навчання у вищій школі; допомогти в оволодінні методами і прийомами навчальної роботи; дотримуватися спеціальної методики читання лекцій для студентів-першокурсників у перші два-три місяці, поступово збільшуючи структуру і темп; навчити студентів прийомів слухати лекцію, записувати її зміст, методики підготовки до семінарських, практичних і лабораторних занять; чітко дозувати завдання на кожне заняття; толерантно здійснювати контроль й оцінювання самостійної роботи та ін.

Професійні труднощі, як правило, виявляються в розчаруванні окремих студентів у своєму професійному виборі. Тому науково-педагогічні працівники повинні роз'яснити процес оволодіння спеціальністю, їх перспективністю і значущістю.

4. Можливості для результативної роботи студента

Студентам доцільно рекомендувати певну літературу для оволодіння методикою самостійної роботи. Головним джерелом здобуття знань у процесі навчання у ВНЗ є книга (підручник, навчальний посібник, монографія, словник, довідник, збірник наукових праць, наукова стаття тощо).

Для ефективної і результативної роботи з книгою студентові необхідно дотримуватися науково обґрунтованих організаційних і санітарно-гігієнічних вимог. Насамперед раціонально організувати своє робоче місце.

У процесі самостійного навчання важливо вміти робити записи прочитаного. Під час опрацювання книг застосовують такі види записів: складання плану; виписування цитат; записи висновків, складання тез; складання конспекту; складання анотацій; написання реферату; рецензування; систематизація зведених оглядів; підготовка

зведеного конспекту; складання схем, таблиць; запис власних думок; записи окремих слів із заношуванням їх значення та ін.

Робота з книгою в такий спосіб допомагає синтезувати основні думки й положення, сприяє розвитку логічного мислення.

Студент має вміти складати конспект. Власне конспект - це короткий, послідовний, стислий письмовий виклад основного змісту книги, статті, лекції, записаний у розповідній формі. У конспекті можна записувати тези, виписки, цитати, цифрові матеріали, таблиці, графіки, окремі рисунки. Виклад конспективного запису має бути послідовним, логічно зв'язаним. Для підтвердження окремих положень необхідно записувати найяскравіші приклади.

Для одержання інформації студенти можуть користуватися бібліотекою університету, де мають право одержувати у користування книги, документи та інші носії інформації з бібліотечних фондів відповідно до правил користування бібліотекою. Пошук потрібної літератури можливий за допомогою електронного каталогу бібліотеки університету.

У наш час для додаткової інформації студенти можуть користуватися й Інтернетом. Для цього їм насамперед необхідно оволодіти методикою роботи в Інтернеті.

Також, студенти можуть отримувати консультації з питань навчального процесу у викладачів на кафедрах університету.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Сутність самостійної роботи студента та її мета.
2. Ефективний спосіб організації самостійної роботи студента.
3. Шляхи адаптації студентів першого курсу до самостійної навчальної роботи та роль науково-педагогічних працівників у цьому питанні.
4. Можливості для результативної роботи студента.

Додаткові питання

1. Робота з Інтернетом.
2. Консультації на кафедрах.

Рекомендована література

1. Діордіященко О.В. Самостійна робота студентів у ВНЗ // Педагогические науки / Проблемы подготовки специалистов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm
2. Третьяков П.И., Сенновский И.Б. Технология модульного обучения : Практико - ориентированная монография. – М.: Новая школа, 2001. – 352 с.
3. Електронний ресурс – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Самостійна_робота_студента
4. Електронний ресурс – Режим доступу : http://storage.library.opu.ua/online/periodic/kms_2011_5/100-102.pdf

ТЕМА 9. Права та обов'язки студента. Студентське самоврядування

План

1. Права студентів, їх обов'язки.
2. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.
3. Мета, завдання та структура студентського самоврядування.
4. Права та обов'язки старости академічної групи.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Права студентів, їх обов'язки

Статус і права студента визначені законодавчою базою України та міжнародними договорами.

Права та обов'язки студента визначає Конституція України, закони України «Про освіту» і «Про вищу освіту». Відносини у процесі навчання можуть регулюватися наказами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти України, а також внутрішніми нормативно-правовими актами навчального закладу.

Студент – це особа, яка навчається у вищому навчальному закладі з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів.

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, мають наступні права: вибір форми навчання; безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту; навчатися за індивідуальним графіком. Таке право отримують студенти, які пройшли два курси навчання та не мають академічної заборгованості; трудову діяльність у позанавчальний час. Державна служба зайнятості разом з органами виконавчої влади, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надає студентам та аспірантам денної форми навчання допомогу в працевлаштуванні у позанавчальний час; додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням; користування навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою вищого навчального закладу; участь у науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представлення своїх робіт для публікацій; участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення; надання пропозицій щодо умов і розмірів плати за навчання; участь у об'єднаннях громадян; обрання навчальних дисциплін за спеціальністю в межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом; участь у формуванні індивідуального навчального плану; моральне та (або) матеріальне заохочення за успіхи у навчанні та активну участь у науково-дослідній роботі; захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства; безкоштовне користування у вищих навчальних закладах бібліотеками, інформаційними фондами, послугами навчальних, наукових, медичних та інших підрозділів вищого навчального закладу; рівні права та можливості жінки і чоловіка у здобутті освіти та професійній підготовці; канікулярну відпустку тривалістю не менше ніж вісім календарних тижнів.

Студенти вищих навчальних закладів, які навчаються за денною (очною) формою навчання, мають право на пільговий проїзд у транспорті, а також на забезпечення гуртожитком у порядках, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Студенти вищих навчальних закладів мають право на отримання стипендій, призначених юридичними та фізичними особами, які направили їх на навчання, а також інших стипендій відповідно до законодавства.

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, зобов'язані:

- додержуватися законів, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу;

- виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану.

Ці обов'язки означають: студенти зобов'язані всебічно своїм добросовісним навчанням, науковим надхненням та гідною поведінкою берегти та примножувати найкращі традиції ВНЗу; опанувати знаннями, виконувати у встановлені строки усі види завдань, передбачених навчальними планами і професійно-освітніми програмами; дотримуватися Законів України в галузі освіти, Статуту ВНЗу, Правил внутрішнього розпорядку та інших Положень, що є у навчальній частині ВНЗу; берегти майно ВНЗ та нести у встановленому порядку відповідальність за його псування; виконувати вимоги щодо захисту державної, службової і комерційної таємниці, відомостей конфіденційного характеру і правової охорони інтелектуальної власності ВНЗ; за порушення обов'язків, передбачених Статутом ВНЗ і Правил внутрішнього розпорядку, у тому числі за академічну неуспішність, до студента можуть бути застосовані дисциплінарні стягнення, зокрема відрахування з ВНЗ. Студенти, які оплачують навчання, можуть бути відраховані також і у випадку порушення умов договору.

2. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, можуть бути відраховані з вищого навчального закладу: за власним бажанням; за невиконання навчального плану; за порушення умов контракту; в інших випадках, передбачених законами.

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, можуть переривати навчання у зв'язку із обставинами, які унеможливають виконання навчального плану (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, навчанням чи стажуванням в освітніх і наукових установах іноземних держав тощо). Особам, які перервали навчання у вищих навчальних закладах, надається академічна відпустка.

Поновлення на навчання осіб, які відраховані з вищих навчальних закладів, здійснюється під час канікул.

Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, можуть бути переведені з: одного вищого навчального закладу до іншого вищого навчального закладу; одного напряму підготовки на інший напрям підготовки в межах однієї галузі знань; однієї спеціальності на іншу спеціальність в межах одного напряму підготовки.

Порядок переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

3. Мета, завдання та структура студентського самоврядування

Система студентського самоврядування розроблена відповідно до рішень Уряду та засідань Колегії міністерства освіти і науки України.

Виходячи із власної специфіки, вона містить взаємодіючі положення, що регулюють та стимулюють розвиток студентського самоврядування, спрямованого на поліпшення підготовки спеціалістів, а також формування в них професійної та гуманітарної культури.

В сучасних умовах питання студентського самоврядування набувають особливої уваги за таких причин. По-перше, відбувається активне утвердження демократичних засад в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. По-друге, інтеграція України у європейське співтовариство та перехід до ринкової економіки глибоко зачіпають усі складові освітньої галузі, вимагають її демократизації. Згідно з принципами Болонського процесу, студентство розглядається як партнер у навчальній діяльності. По-третє, студентство в усі часи виступало своєрідним барометром соціально-економічного та політичного стану суспільства. Молодь є найменш консервативним за своїми ціннісними орієнтаціями соціальним шаром населення, найбільш чутливо реагує на соціальні зміни. Саме молоді притаманне негативне ставлення до порушення демократичних норм, законів, моральних принципів.

Згідно із ст.38 Закону України «Про вищу освіту», основними завданнями органів студентського самоврядування є: забезпечення і захист прав та інтересів студентів, зокрема, стосовно організації навчального процесу; сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів; сприяння створенню відповідних умов для проживання та відпочинку студентів; сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами; організація співробітництва зі студентами інших навчальних закладів і молодіжними організаціями; сприяння працевлаштуванню випускників; участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами.

Запровадження студентського самоврядування у вищих навчальних закладах є конкретною реалізацією громадських прав студентів, формування в них почуття відповідальності, вміння вирішувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми. Водночас студентське самоврядування є дієвою формою самовиховання.

У новій редакції Закону України «Про вищу освіту» передбачено норму про обов'язкову участь до 10 представників органів студентського самоврядування у вчених радах і конференціях трудових колективів вищих навчальних закладів. Статус і функції самоврядування потребують активної участі членів цієї структури на факультетах, в університеті в цілому, у проведенні деканатами та ректоратами основних виховних завдань.

Виконавчий орган студентського самоврядування може мати різноманітні форми: студентська спілка, сенат, парламент, старостат, студентська навчальна (наукова) частина, студентський деканат, рада тощо.

Перш за все, студентське самоврядування здійснюється на рівні академічної групи, потім факультету, гуртожитків, вузу. Найвищим органом самоврядування університету, як правило, є збори або конференція. На них затверджується положення про студентське самоврядування та вибирається виконавчий орган - рада, встановлюється її структура і термін повноважень, заслуховується звіт.

Головна структурна одиниця системи самоврядування – академічна група. Вона обирає свою раду, голову і делегує представника до ради самоврядування факультету

і на загальноуніверситетські конференції чи збори. Рада факультету формується, як правило, з представників рад самоврядування академічних груп та гуртожитку і обирає представників до ради самоврядування університету.

Студентська рада самоврядування обирає із свого складу голову, заступника, розподіляє обов'язки між членами, котрі очолюють створені комісії. До них залучаються мешканці гуртожитку. Комісії можуть бути такими: навчальна, житлово-побутова, культурно-масової роботи, санітарна, спортивно-масової роботи та інші.

4. Права та обов'язки старости академічної групи

Староста є представником деканату для організаційного забезпечення навчального процесу в академічній групі та для управління студентським колективом групи при залученні її до всіх офіційних заходів, що проводяться деканатом факультету і ректоратом або за їх дорученням. Староста представляє інтереси студентів групи в деканаті і на кафедрах. Старостою академічної групи може бути один із успішних у навчанні студентів, який відзначається високими моральними якостями, користується авторитетом і повагою серед студентів групи і науково-педагогічних працівників, має позитивний вплив на колектив групи і володіє організаторськими здібностями. За належне виконання своїх обов'язків староста може бути матеріально та морально заохочений адміністрацією та органами студентського самоврядування факультету та Університету. На першому курсі староста призначається розпорядженням декана за його згодою. У подальшому староста переобирається на зборах академічної групи, кандидатура старости затверджується розпорядженням декана. Звільнення старости може здійснюватись за власним бажанням, з ініціативи адміністрації, органів студентського самоврядування або студентів даної групи, якщо він не справляється з обов'язками чи втратив моральне право бути офіційним лідером студентського колективу.

Староста зобов'язаний: своєчасно інформувати студентів про розпорядження ректорату, деканату стосовно організації навчального процесу та інших офіційних заходів; брати участь у плануванні, організації та проведенні заходів, пов'язаних з навчально-виховним процесом академічної групи; щоденно вести в журналі групи облік відвідування занять студентами; стежити за станом дисципліни та поведінки в групі, за збереженням навчального обладнання та інвентарю в аудиторіях, лабораторіях, навчальних корпусах; забезпечувати участь студентів групи у заходах, які проводяться на факультеті та в Університеті із залученням студентів академічної групи; оперативно інформувати деканат про зрив занять, можливі непорозуміння у розкладі занять тощо; оперативно інформувати органи студентського самоврядування та адміністрацію факультету про порушення прав студентів, можливі конфлікти з науково-педагогічними працівниками, інші проблеми, що є важливими для студентів; брати участь у зборах старост академічних груп; після закінчення заліків та екзаменів отримувати підсумкову інформацію про результати екзаменаційної сесії і доводити її до відома студентів.

Староста має право: рекомендувати кращих студентів групи до матеріального та морального заохочення за відмінне навчання, активну участь у науково-дослідній, громадській, спортивній та культурно-масовій роботі тощо; вносити пропозиції щодо накладання на студентів адміністративних стягнень за порушення навчальної і трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку; представляти інтереси групи під час призначення стипендій та поселення в гуртожиток; давати в межах своїх повноважень розпорядження студентам щодо організації навчально-виховного

процесу, громадської роботи та виконання поставлених перед групою доручень адміністрацією факультету та Університету.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Права студентів, їх обов'язки.
2. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.
3. Мета, завдання та структура студентського самоврядування.
4. Права та обов'язки старости академічної групи.

Додаткові питання

1. Стипендіальне забезпечення студентів, які навчаються на державних місцях. Умови призначення стипендій.
2. Профспілкова організація студентів, участь у її діяльності.
3. Студентська преса, її роль у студентському самоврядуванні.

Рекомендована література

1. Дроздова І.П. Стислий конспект лекцій з курсу «Педагогіка і психологія вищої освіти» / І.П. Дроздова – Харків : ХНАМГ, 2007.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 // Вища освіта. – 2002. – № 9.
3. Наказ Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я № 191/153 від 06.06.96 «Про затвердження Положення про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти»
4. Наказ Міністерства освіти України № 245 від 15.07.96 «Про затвердження Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти»

ТЕМА 10. Участь студентів у науково-дослідній роботі

План

1. Зміст та завдання науково-дослідної роботи студентів
2. Студентське наукове товариство КНТУ

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Зміст та завдання науково-дослідної роботи студентів

Науково-дослідна робота студентів є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки і професійного виховання фахівців з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні останні досягнення науково-технічного прогресу.

Залучення до науково-дослідної роботи студентів дозволяє також використовувати їх творчий і трудовий потенціал для вирішення актуальних задач економіки країни.

Основними завданнями науково-дослідної роботи студентів є : оволодіння студентами науковими методами пізнання, поглиблене і творче засвоєння програмного матеріалу; навчання методиці й засобам самостійного вирішення наукових і технічних задач, стилю й навичкам праці в наукових колективах , ознайомлення з методами організації їх роботи , сприяння успішному вирішенню актуальних наукових і технічних задач.

Науково-дослідна робота студентів є продовженням і поглибленням навчального процесу і організовується безпосередньо на кафедрах, в науково-дослідній частині університету (галузевих науково-дослідних лабораторіях, обчислювальному центрі, студентських бюро, тощо). Керівництво науково-дослідною роботою студентів здійснюють науково-педагогічні працівники університету, а також співробітники науково-дослідної частини університету. Науково-дослідна робота студентів складається із науково-дослідної роботи, яка є складовою частиною навчального процесу і науково-дослідної роботи, що виконується в позаурочний час. *Науково-дослідна робота студентів, яка включається в навчальний процес , передбачає:* виконання завдань, лабораторних робіт, курсових і дипломних проектів (робіт), які містять в собі елементи наукових досліджень; виконання конкретних нетипових завдань науково-дослідного характеру під час виробничої або навчальної практики; - вивчення теоретичних основ, методики, постановки, організації і виконання наукових досліджень, планування і організації наукового експерименту, обробки наукових даних.

Науково-дослідницька діяльність студентів вищого навчального закладу здійснюється за основними напрямками: науково-дослідна робота, що є складовою навчального процесу і обов'язкова для всіх студентів (написання рефератів, підготовка до семінарських занять, підготовка і захист курсових, дипломних робіт, виконання завдань дослідницького характеру в період виробничої практики на замовлення підприємств тощо); науково-дослідницька робота студентів поза навчальним процесом.

Кожний студент під час навчальної та виробничої практики, крім загального завдання, передбаченого програмою практики, виконує відповідно до своєї спеціальності завдання дослідного характеру, які видає випускаюча кафедра. Виконання завдання відображається в щоденнику в окремому розділі звіту про проходження практики і може використовуватись при підготовці доповідей на конференції, інформаційних семінарах, при написанні курсових та дипломних робіт. У дипломній роботі повинні мати місце елементи дослідницького пошуку, що характеризує здатність і підготовленість студента теоретично осмислити актуальність обраної теми, її науково-прикладну цінність, можливість проведення самостійного наукового дослідження і застосування отриманих результатів у практичній діяльності базового підприємства, за матеріалами якого виконувалось дослідження.

Тому тематика дипломних робіт має бути тісно пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт кафедри, з інтересами підприємства, на базі якого студент виконує дипломну роботу, бути частиною госпродовірної науково-дослідної тематики кафедри, факультету вищого навчального закладу.

2. Студентське наукове товариство КНТУ

Студентське наукове товариство Кіровоградського національного технічного університету (СНТ) є добровільним некомерційним об'єднанням студентів та магістрантів, які займаються науково-дослідною роботою у позанавчальний та

навчальний час, створеним на підставі спільності наукових інтересів. *Основною метою діяльності СНТ є залучення талановитої молоді у сферу науки, сприяння створенню умов для заняття науковою роботою студентів, залучення студентів та вдосконалення їх навичок у самостійній науково-дослідній діяльності, а також сприяння науковій, винахідницькій та іншій творчій діяльності студентів та магістрантів університету.*

СНТ виконує такі завдання: пропаганда серед студентів досягнень науки і техніки та результатів науково-дослідної роботи вчених університету; набуття студентами навичок самостійної науково-дослідної роботи шляхом їх залучення до роботи у наукових гуртках, виконання кафедральних, держбюджетних та госпдоговірних робіт; підвищення теоретичного рівня і практичної цінності науково-дослідних робіт, що виконуються студентами; сприяння студентам у створенні та захисті об'єктів інтелектуальної власності; збір, накопичення інформації наукового і науково-практичного характеру та відповідне інформаційне забезпечення студентської молоді; організація активної участі студентів КНТУ у наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, студентських олімпіадах, семінарах, "круглих столах" та інших заходах; розширення міжнародних студентських зв'язків, встановлення контактів з вищими навчальними закладами України та зарубіжжя для обміну інформацією і досвідом, організацією спільної діяльності; сприяння публікаціям і впровадженню в практику результатів науково-дослідних робіт студентів-членів СНТ; пропагування серед студентів принципів наукової етики.

Членом СНТ може бути студент чи магістрант КНТУ, який виявив бажання займатися науковою діяльністю в різних галузях науки. Первинною структурною одиницею СНТ є науковий студентський гурток кафедри, який створюється на кожній кафедрі КНТУ.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Основні питання

1. Зміст та завдання науково-дослідної роботи студентів
2. Студентське наукове товариство КНТУ

Додаткові питання

1. Уявлення про магістратуру, аспірантуру, докторантуру.
2. Вимоги до написання курсових робіт, дипломних робіт.
3. Вимоги до оформлення тез конференцій, які проводяться в ВНЗ.

Рекомендована література

1. Закон України "Про вищу освіту." Відомості Верховної Ради. -2002.- № 20.
2. Електронний ресурс : Сайт «Студентське наукове товариство КНТУ» — Режим доступу: www.snt-kntu.ho.ua/stipendii.ph

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

- Головна мета практичних занять – засвоєння та закріплення найважливіших теоретичних понять курсу. Студент повинен продемонструвати наявність відповідних теоретичних знань та вміння використовувати їх на практиці.
- Підготовка до практичного заняття передбачає уважне ознайомлення з конспектом лекцій та рекомендованою літературою.
- Теми практичних занять надаються викладачем та повністю співпадають з навчальною робочою програмою. Практичне заняття проводиться на підставі як теоретичного матеріалу, що викладається на лекційному занятті, так і містить матеріал, що належить до самостійної навчальної роботи студента.
- На практичному занятті студентом за його бажанням може бути представлено додаткові, більш поглиблені знання з курсу у вигляді підготовки додаткових питань по темі, реферату або фіксованого виступу.
- Дискусійні та багатопланові теоретичні питання готуються студентом для обговорення на практичному занятті заздалегідь за обраною тематикою та виключно під керівництвом викладача.
- Практичне заняття передбачає як усне обговорення, так і письмові відповіді на окремі теми курсу, виконання тестових завдань, що залежить від змісту теоретичного матеріалу.
- Відповідаючи на питання, поставлені викладачем, бажано самостійно наводити практичні приклади, що відбивають та підтверджують зміст та функцію теоретичних понять, які розглядаються.

7. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

Індивідуальне завдання для студентів має за мету поглиблене вивчення окремих тем дисципліни, полягає в написанні і захисті реферату на одну із наступних тем, номер якої обирається за вибором викладача.

Перелік тем для рефератів:

1. Історія створення і розвитку КНТУ.
2. Адаптаційний період в ВНЗ та його особливості.
3. Державна політика в галузі вищої освіти.
4. Право громадян України на вищу освіту.
5. Структура вищої освіти в Україні.
6. Стандарти вищої освіти в Україні.
7. Управління в галузі вищої освіти.
8. Типи вищих навчальних закладів в Україні.
9. Створення, реформація та ліквідація ВНЗ.
10. Основні посади викладачів ВНЗ.
11. Фінансово-економічні відносини в системі вищої освіти.
12. Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою.
13. Роль бібліотек в навчально-виховному процесі. Фонди бібліотек та методи їх систематизації.
14. Поняття «інноваційна технологія» в педагогічному процесі.
15. Дистанційна освіта та її організація в ВНЗ.

16. Вища освіта та її роль у формуванні конкурентоспроможного фахівця.
17. Історія університетської освіти (на прикладі України).
18. Розвиток вищої освіти в розвинених країнах ринкової економіки.
19. Особливості розвитку університетської освіти в Європі.
20. Роль вищої освіти у поліпшенні добробуту людей.
21. Роль вищої освіти в економічному та інноваційному розвитку держави.
22. Університет, його роль, функції і завдання.
23. Болонський процес: хронологія подій та їх наслідки для освіти
24. Розвиток вищої освіти України в контексті Болонського процесу.
25. Реформування вищої освіти і Болонський процес.
26. Необхідність та умови інтеграції України в Європейський освітній простір.
27. Розвиток студентського самоврядування в університетах України
28. Сутність кредитно-модульної системи навчання.
29. Організація самостійної роботи студента.
30. Організація оцінки результатів роботи студентів. Критерії оцінювання.
31. Студентська профспівкова організація в університеті.
32. Моя майбутня професія.

8. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

Реферат підводить підсумок вивчення студентами як окремої теми, так і дисципліни в цілому.

Оптимальний обсяг реферату складає 10-15 сторінок.

Поля: ліве - 30 мм, праве - 15 мм, верхнє - 20 мм, нижнє - 20 мм; всі сторінки нумеруються: загальна нумерація починається з титульного листа, проте порядковий номер на ньому не ставиться. Абзацний відступ 1,25 см.

Шрифт: Times New Roman, 14 пт., текст друкується через 1,5 міжрядковий інтервал.

Реферат має містити титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину, висновки та список використаної літератури.

На титульному аркуші реферату вказуються: офіційна назва навчального закладу, факультету і кафедри; прізвище та ініціали автора реферату (аббревіатура навчальної групи); повна назва теми; прізвище та ініціали наукового керівника, його науковий ступінь і вчене звання; місто, де знаходиться навчальний заклад та рік написання реферату.

Після титульного листа подається зміст реферату з точною назвою кожного розділу (параграфу) і вказуванням його сторінок.

У вступі визначається актуальність теми, мета і задачі даної роботи; характеризується наявна або використана література.

В основній частині формулюються 2-3 питання плану, які повинні розкрити зміст проблеми, історію становлення і сучасний стандартний стан проблеми. Кожне питання повинно закінчуватися чітко сформульованими висновками.

У висновках треба підвести підсумки дослідження. Важливо щоб вони мали особистісний характер.

До списку використаних джерел мають бути включені лише безпосередньо використані в рефераті праці в алфавітному порядку авторів. Список літератури

складається з 5-7 джерел. При цитуванні обов'язково вказати джерело і сторінку, на якій знаходиться цитата.

Виклад матеріалу в рефераті має бути логічним, послідовним, без повторень. Неприпустимо використовувати цитати без посилання на автора.

Реферат оцінюється за такими критеріями: актуальність; наукова та практична цінність; глибина розкриття теми, вирішення поставлених завдань; повнота використання рекомендованої літератури; обґрунтування висновків; грамотність; стиль викладу; оформлення реферату; обсяг виконаної роботи; завершеність дослідження.

9. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Самостійна робота – найважливіша складова частина навчальної роботи студентів, що виконується під керівництвом викладача.

Тематика та зміст самостійної роботи позначено у навчальній робочій програмі. Викладач знайомить студентів із тематикою та змістом самостійної роботи. Питання за кожною темою, що виносяться на самостійне вивчення, питання для самоконтролю та рекомендована література також надаються викладачем.

Метою самостійної роботи є вироблення навичок опрацювання спеціальної літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння предмета навчальної дисципліни, а також для розвитку сталих умінь до самостійного вивчення і викладання одержаної інформації. Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Самостійна робота студента полягає в опрацюванні лекційного матеріалу за темами 1-10. Самостійне вивчення додаткових питань, які представлені по кожній темі дисципліни, а також самостійне опрацювання матеріалу по темі 6: Знайомство з КНТУ: історія, традиції, інфраструктура. Можливий перелік окремих поглиблених питань з дисципліни.

Перелік поглиблених питань до самостійної роботи студентів:

1. Визначте та опишіть головні тенденції розвитку вищої освіти Європи.
2. Опишіть історію формування Болонського процесу.
3. Доведіть думку: «Українська вища освіта – частина європейської інтеграції».
4. Проаналізуйте роль фундаментальних наук в системі вищої освіти.
5. Проаналізуйте роль індивідуалізації навчання в системі вищої освіти.
6. Визначте, що належить до індивідуально-психологічних особливостей людини.
7. Визначте головні умови розвитку здібностей тих, хто навчається.
8. Доведіть думку: «Навчання – один із головних видів діяльності людини».
9. Проаналізуйте провідні форми організації навчання у вузі.
10. Визначте види лекційних занять та головні вимоги до лекції.
11. Обґрунтуйте твердження: «Навчання – двобічний процес».
12. Як Ви розумієте професійну свідомість?
13. Опишіть соціально-культурну інфраструктуру університету.
14. Визначте зміст поняття «студентське самоврядування».
15. Особливості вищої освіти у Сполучених Штатах Америки.
16. Особливості вищої освіти у Канаді.

17. Особливості вищої освіти у Великій Британії.
18. Особливості вищої освіти у Франції.
19. Особливості вищої освіти у Німеччині.
20. Особливості вищої освіти у Чехії та Польщі.

10. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Студентам для ефективної самостійної роботи рекомендована література для оволодіння дисципліною. Рекомендована література представлена як для кожної теми окремо, так і в кінці навчально-методичного посібника. Вона містить книги, навчальні посібники, монографії, автореферати, наукові статті, законодавчі документи, електронні ресурси тощо.

Загальні рекомендації до організації самостійної роботи:

➤ Під час підбору літератури з того чи іншого питання необхідно вміти скласти бібліографічні записи згідно з єдиними вимогами, які є обов'язковими для оформлення бібліографічного апарату.

➤ У процесі самостійного навчання важливо вміти робити записи прочитаного. Під час опрацювання книг застосовують такі види записів: складання плану; виписування цитат; записи висновків, складання тез; складання конспекту; складання анотацій; написання реферату; рецензування; систематизація зведених оглядів; підготовка зведеного конспекту; складання схем, таблиць тощо.

➤ Робота з книгою в такий спосіб допомагає синтезувати основні думки й положення, сприяє розвитку логічного мислення.

➤ Студент має вміти складати конспект. Власне конспект - це короткий, послідовний, стислий письмовий виклад основного змісту книги, статті, лекції, записаний у розповідній формі. У конспекті можна записувати тези, виписки, цитати, цифрові матеріали, таблиці, графіки, окремі рисунки. Виклад конспективного запису має бути послідовним, логічно зв'язаним. Для підтвердження окремих положень необхідно записувати найяскравіші приклади. У конспекті треба чітко записувати заголовки й підзаголовки, що є в роботі, позначаючи їх підкресленням, іншим чорнилом.

➤ Для одержання інформації студенти можуть користуватися бібліотекою університету, де мають право одержувати у користування книги, документи та інші носії інформації з бібліотечних фондів відповідно до правил користування бібліотекою. Пошук потрібної літератури можливий за допомогою електронного каталогу бібліотеки університету.

➤ У наш час для додаткової інформації студенти можуть користуватися й Інтернетом. Для цього їм насамперед необхідно оволодіти методикою роботи в Інтернеті.

➤ Також, студенти можуть отримувати консультації з питань навчального процесу у викладачів на кафедрах університету.

11. ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№1:

1. Вища освіта та її роль у формуванні конкурентоспроможного фахівця.
2. Ефективна організація часу студента. Самоорганізація та самомотивація в процесі навчання.
3. Права та обов'язки студента.

№2:

1. Історія університетської освіти (на прикладі України).
2. Кредитно-модульна система навчання.
3. Основні завдання розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу.

№3:

1. Розвиток вищої освіти в розвинених країнах ринкової економіки.
2. Система управління вищою освітою в Україні та її складові.
3. Поняття про індивідуальний графік навчання.

№4:

1. Особливості розвитку університетської освіти в Європі.
2. Навчальний процес в університеті, його особливості та організація.
3. Профспілкова організація студентів, участь у її діяльності.

№5:

1. Університет, його роль, функції і завдання.
2. Вимоги до оцінювання знань в університеті в контексті Болонського процесу.
3. Поняття про індивідуальний графік навчання.

№6:

1. Болонський процес: хронологія подій та їх наслідки для освіти.
2. Дипломна робота як різновид науково-дослідницької роботи студента.
3. Студентська профспілкова організація в університеті

№7:

1. Розвиток вищої освіти України в контексті Болонського процесу.
2. Сутність кредитно-модульної системи навчання.
3. Організація самостійної роботи студента.

№8:

1. Розвиток студентського самоврядування в університетах України.
2. Кіровоградський національний технічний університет (КНТУ): історія, традиції, інфраструктура.
3. Уявлення про магістратуру, аспірантуру, докторантуру.

№9:

1. Основні завдання розвитку вищої освіти Україні в контексті Болонського процесу.
2. Сутність кредитно-модульної системи навчання.
3. Права та обов'язки студента.

№10:

1. Роль вищої освіти у поліпшенні добробуту людей, економічному та інноваційному розвитку держави.
2. Навчальний процес в університеті, його особливості та організація.
3. Вимоги до оцінювання знань в університеті в контексті Болонського процесу.

№11:

1. Навчальний процес у ВНЗ. Особливості його організації.
2. Структура освіти в Україні.
3. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.

№12:

1. Правове забезпечення освітнього процесу в сучасній Україні.
2. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес.
3. Бібліотека в структурі вищого навчального закладу: функції та призначення.

№13:

1. Соціально-культурна інфраструктура ВНЗ.
2. Організація навчального процесу в університеті.
3. Фундаменталізація та індивідуалізація підготовки фахівців з вищою освітою.

№14:

1. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи.
2. Принципи Болонської декларації, її мета та організаційно-освітні засади.
3. Стандарти вищої освіти в Україні.

№15:

1. Органи громадського самоврядування в ВНЗ та їх діяльність.
2. Правові та організаційні засади модернізації вищої освіти України: аналіз і проблеми.
3. Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України.

№16:

1. Проблеми сучасної вищої освіти щодо якісної підготовки фахівців.
2. Учасники навчального процесу. Структурні підрозділи ВНЗ та їх функції.
3. Бібліотека, її цілі та завдання в умовах інформатизації та комп'ютеризації освітньої галузі.

12. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Вибір теми контрольної роботи здійснюється за останньою цифрою номеру залікової книжки або на вибір викладача. Робота виконується у зошиті (24 сторінки) рукописно або на листах А4 (до 15 листів) – друком. Вимоги до друкованого тексту ті ж самі що й до написання рефератів.

В контрольній роботі обов'язково повинні бути:

1. титульний аркуш;
2. зміст;
3. 3 питання;
4. перелік використаних джерел (не менше 3х);
5. особистий підпис і дата виконання роботи.

Контрольну роботу після її виконання треба здати на реєстрацію лаборанту кафедри. Викладач перевіряє роботу протягом 10 днів. Зарахована робота є допуском до заліку. Не зараховані роботи допрацьовуються студентом згідно зауважень викладача. За два тижні до початку сесії контрольні роботи повинні бути здані на реєстрацію.

Зразок підпису контрольних робіт

Контрольна робота
з дисципліни Університетська освіта

студента групи _____
(шифр групи)

(П.І.Б)

(№ залікової книжки)

Перевірив: _____
(вчене звання, посада викладача)

(П.І.Б)

13. ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

1. Що таке університет?
2. Коли і де починається історія університетської освіти?
3. В якому році в Україні було створено перший навчальний заклад?
4. Як Ви розумієте місію університету?
5. Які Ви знаєте основні нормативно-правові акти, які регламентують механізм управління університетською освітою?
6. В якому році був затверджений Закон України «Про вищу освіту України»?
7. Які кращі державні університети готують українську еліту?
8. В чому полягає провідна роль державних університетів в підготовці висококваліфікованих фахівців?
9. Що таке освіта?
10. В чому полягає національний характер освіти?
11. Яким чином в Україні забезпечується безперервність освіти і який механізм її забезпечення?
12. Які функції та задачі виконує Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України в сучасних умовах?
13. Що таке Болонський процес?
14. В чому полягає суть процесу інтеграції України в європейський простір?
15. В якому році та де була підписана Булонська декларація щодо створення єдиного Європейського простору освіти?
16. Що Ви знаєте про Булонську конвенцію, яка була підписана в м. Болонья 19 червня 1999 року?
17. Які Ви знаєте офіційні документи Міністерства освіти і науки України, які регламентують впровадження Болонської системи в освітянський простір України?
18. Що таке кредитно-модульна система організації навчального процесу?
19. Які освітньо-кваліфікаційні рівні введені в систему вищої освіти України у зв'язку з впровадженням Болонської системи?
20. Що таке євроінтеграція?
21. В чому полягає сутність Європейської кредитно-трансфертної системи (ECTS)?
22. По якій шкалі оцінюються знання студентів в умовах Болонського процесу?
23. Що таке кредит?
24. Що Ви розумієте під фундаменталізацію та індивідуалізацією підготовки фахівців з вищою освітою? В чому вони проявляються в університетській сфері?
25. Які Ви знаєте основні тенденції розвитку світової вищої освіти на сучасному етапі?
26. На Вашу думку чому буде сприяти інтеграція України в світовий (європейський) освітянський простір?
27. Що таке університет? Яка основна мета його функціонування в суспільстві, державі?
28. Яка структура університету, в якому Ви навчаєтесь?
29. Які функції притаманні ректорові університету?
30. Яка структура управління в університеті, в якому Ви навчаєтесь?
31. На якому факультеті Ви навчаєтесь, яка його структура?

32. Що таке факультет?
33. Деканати: їх роль в організації і проведенні навчального процесу на факультеті.
34. Чим відрізняється випускаюча кафедра від обслуговуючої навчальний процес?
35. Хто є учасниками організації навчального процесу в університеті?
36. Підсумковий модульний контроль: його мета, призначення і механізм реалізації.
37. Що таке графік навчального процесу?
38. Що таке лекція, семінар, самостійна робота студента (СРС)?
39. Як Ви тлумачите „професійну підготовку майбутніх фахівців зі спеціальності “Економіка підприємства» ?
40. Що передбачає науково-дослідна робота студентів?

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України, 1996 р.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 // Вища освіта. – 2002. - № 9.
3. Указ Президента «Про затвердження національної доктрини розвитку освіти» від 17.04.2002
4. Указ Президента «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя» від 15.03.2002р.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІст. // Освіта, 2001. - № 38-39.
6. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Освіта України. – 2000. - № 32.
7. Акініна Н.М. Навчально-методичне забезпечення модульно-рейтингової системи навчання // Проблеми освіти – 2005 – Вип.. 42
8. Байденко В.И. Болонские реформы: некоторые уроки Европы // Высшее образование сегодня. – 2004 - №2.
9. Бакиров В.С. Університети і глобалізація: український підхід // Педагогіка і психологія // 2002-№ 3 – с. 22-27.
10. Буряк Б. Методологічний аспект побудови навчального процесу // Вища освіта – 2007. - № 1.
11. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / Асоціація ректорів педагогічних ун-тів ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова ; Інститут вищої освіти АПН України / В.П. Андрущенко (ред.), В.П. Бех (уклад.), Ю.Л. Маліновський (уклад.). - К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. - 221с.
12. Болонський процес: Нормативно-правові документи / Європейський ун-т / З.І. Тимошенко (уклад.). - К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2004. - 101с.
13. Болонський процес: модернізація системи вищої освіти України: матеріали VI Міжнар. наук. конф. "Модернізація системи вищої освіти відповідно до Програми розвитку освіти в Україні на 2005-2010 роки", м. Судак, Автономна Республіка Крим, 20 травня 2006 р. та Всеукр. наук.-практ. конф. "Вища освіта в контексті державної політики України", м. Київ, МАУП, 14 грудня 2006 р. / Міжрегіональна академія управління персоналом / В.М. Чирков (відп.ред.) - К. : МАУП, 2007. - 328с.
14. Болонський процес у фактах і документах: Сорбонна - Болонья - Саламанка - Прага - Берлін - Берген / С.М. Ніколаєнко (ред.), В.Д. Шинкарук (упоряд.). - К. : Дельта, 2007. - 52с.

15. Вища освіта України і Болонський процес: навч. програма / Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. Кафедра педагогіки ім. Б.Ступарика / Т.К. Завгородня (уклад.), В.В. Стинська (уклад.). - Івано-Франківськ : Гостинець, 2007. - 31с.
16. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальна програма для магістрів і аспірантів (за вимогами кредитно-модульної системи) / Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя / Ніна Олексіївна Падун (уклад.). - Ніжин, 2005. - 22 с.
17. Головчук А. Ф., Іщенко Т. Д., Акімов О. О., Мареніченко В. В., Хоменко М. П. Університетська освіта в Україні та Болонський процес: навч. посіб. і термінол. словник під час підгот. магістрів у ВНЗ IV рівня акредитації М-ва аграр. політики України - К. : Аграрна освіта, 2007. - 83с.
18. Дроздова І.П. Стислий конспект лекцій з курсу "Педагогіка і психологія вищої освіти." – Харків: ХНАМГ, 2007.
19. Журавський Віталій Станіславович, Згуровський Михайло Захарович. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т". - К.: Політехніка, 2003. - 200с.
20. Згуровський Михайло Захарович. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т". - К.: НТУУ "КПІ", 2006. - 543 с.
21. Інтеграція вищої освіти в європейській освітній простір.// Вища освіта. – 2007.- № 1 – с. 107.
22. Козак Тетяна Михайлівна. Організаційно-педагогічні засади впровадження кредитно-модульної системи підготовки фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах III-IV рівнів акредитації: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир, 2007. - 19с.
23. Колганова Анна Титовна, Палкин Вадим Андреевич, Кузнецова Валентина Николаевна, Колганов Владимир Андреевич. Кредитно-модульная система организации учебного процесса: Учеб.-метод. пособие / Донецкий экономико-гуманитарный ин-т. - Донецк : ООО "Юго-Восток, Лтд", 2005. - 58с.
24. Колот А.М. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю // Проблеми освіти. – 2004. – Вип.. 37. – с. 3-21.
25. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) у Глухівському державному педагогічному університеті: Навч. посіб. / Глухівський держ. педагогічний ун-т / Валерій Миколайович Поліщук (авт.-уклад.), Віра Панасівна Курок (авт.-уклад.). - Глухів : РВВ ГДПУ, 2006. - 120с.
26. Кулик Микола Сергійович, Лузік Ельвіра Василівна, Ладогубець Наталія Віталіївна. Кредитно-модульно-рейтингова система навчальної діяльності: Навч.-метод. посібник для слухачів системи підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу / Національний авіаційний ун-т. - К. : НАУ, 2004. - 96с.
27. Методичні матеріали щодо кредитно-модульної системи організації навчального процесу в НТУ "ХПІ": для наук.-пед. працівників, які проводять заняття зі студентами-учасниками пед. експерименту щодо запровадження в НТУ "ХПІ" кредитно-модульної системи організації навч. процесу / Національний технічний ун-т "Харківський політехнічний ін-т" / Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ (упоряд.). - Х.: НТУ "ХПІ", 2004. - 35с.
28. Методичні рекомендації щодо формування освітньо-професійної програми підготовки фахівців у кредитно-модульній системі організації навчального процесу (КМСОНП) / Національний ун-т "Львівська політехніка" / Ю.К. Рудавський (ред.). - Л.: Львівська політехніка, 2004. - 86с.
29. Навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу в галузевих університетах: Матеріали VII Всеукраїнської наук.-метод. конф., 9-10 листопада 2005р. / Національний ун-т водного господарства та природокористування ; Інститут вищої освіти АПН України ; Центр "Навчально-інноваційні

технології" ; Регіональне відділення Міжнародної академії комп'ютерних наук і систем / С.М. Гончаров (голов.ред.). - Рівне : НУВГП, 2005. - 450с.

30. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / Харківський національний економічний ун-т / В.С. Пономаренко (наук.керівництво), М.В. Афанасьєв (уклад.). - Х.: ХНЕУ, 2008. - 224с.

31. Сікорський Петро Іванович. Кредитно-модульна технологія навчання: Навч. посіб. / Європейський ун-т / З.І. Тимошенко (заг.ред.). - К.: Видавництво Європейського університету, 2004. - 128с.

32. Сітшаєва З.З. Організаційно-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу // Нові технології навчання. – 2006. - № 44.

33. Степко Михайло Филімонович, Болюбаш Ярослав Якович, Шинкарук Василь Дмитрович, Грубінко Василь Васильович, Бабин Іван Іванович. Вища освіта України і Болонський процес: Навч.посіб. / В.Г. Кремень (ред.). — Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. - 384с.

34. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Леонід Леонідович, Сокол Євгеній Іванович, Клименко Борис Володимирович. Болонський процес: цикли, ступені, кредити / Національний технічний ун-т "Харківський політехнічний ін-т". - Х. : НТУ "ХПІ", 2004. - 143с.

15. ТЕСТИ

1. Робота чи свобода?

У багатьох з нас бувають моменти, коли йти на роботу немає жодного бажання. Якщо цей період достатньо тривалий, то приходить думка: а може, ну її, цю роботу? Адже є ж і офіс вдома, і фріланс, і почесна посада домогосподарки... Що ви обираєте?

❖ **Зустріч з друзями затяглася допізна, вам хочеться посидіти з ними ще, але вдома чекає невиконана робота. Ваші дії:**

Якщо вона на мене чекає, мені навряд чи захочеться сидіти далі - А

Я залишуся із друзями, а по дорозі додому обміркую, як усе зробити краще та швидше - В

Думки про неї вже й так отруїли мені всю зустріч - Г

Залишуся та дороблю всі вночі або рано вранці - Б

❖ **Начальник у справі критикує вас. Що ви при цьому відчуваєте?**

Мені абсолютно однаково. Я не слухаю його, думаю про своє - Г

Уважно слухаю, перепитую - А

Думаю про те, чому не я критикую його, а він мене - В

Шукаю в його словах раціональні зерна - Б

❖ **Як ви почуваєте себе після закінчення складного проекту?**

Хочеться швидше узятися ще за щось - А

Втомленою - Б

Думаю про те, що не всі ідеї начальства мені сподобалися - В

Хочеться забути це все, як страшний сон - Г

❖ **Чи буває так, що за робочий день ви не виконаєте майже нічого з того, що запланували?**

Я часто забираю роботу додому на вихідні, мені так комфортніше - Б

Дуже рідко - тільки якщо занедужую - А

Так, через те, що мене смикають по дрібницях - В

Часто просто тупо сиджу над паперами та не можу себе змусити нічого зробити - Г

❖ **Ви любите вранці збиратися на роботу?**

Часто буває так: працювати мені хочеться, а от збиратися туди - ні - Б

Зрідка так і тягне набрехати що-небудь і залишитися вдома - В

Сніданок, збори та дорога до офісу — для мене цілий ритуал, і я його дуже люблю — А

Ненавиджу ранок. Хоча в дитинстві любила - Г

❖ **Подруга нещодавно народила, є можливість посидіти вдома, але вона хоче повернутися на службу. Що ви їй скажете?**

«Давай подумаємо, як можна домовитися про роботу на півставки» - Б

«Я допоможу тобі знайти гарну няньку» - А

«Є чудові надомні роботи!» - В

«Боже, я б п'ятьох народила, тільки б на роботу не ходити» - Г

❖ **Чи є у вас хобі?**

Я вирощую квіти на роботі та прикрашаю кабінет - А

У мене їх дуже багато - В

То є, то немає - Б

Я б із задоволенням займалася тільки ним - Г

❖ **Що ви відчуваєте, чуючи слово «безробітний»?**

Заздрість - Г

Жалість: йому нецікаво жити - А

Спокій: це ж не означає, що йому нема чим зайнятися - В

Легке співчуття: якщо людина хоче знайти роботу, вона її знайде - Б

❖ **Як ви ставитеся до своїх колег?**

Це мої друзі - А

Абсолютно чужі, незрозумілі мені люди - Г

І вони, і я невільні - Б

Ставлюся добре, але буває дивно усвідомлювати, що з ними я проводжу більше часу, ніж з друзями та рідними - В

Більше А — пропозиція перейти на фріланс викличе у вас обурення: робота — це ваше життя, а додаткові офісні справи — її важлива складова. Крім того, що ви із захватом працюєте для успіху своєї організації, ви з не меншим задоволенням берете участь у корпоративних вечірках, пам'ятаєте про дні народження колег, поливаєте квіти у своєму та всіх привозите з відпустки маленькі подарунки. З роботою вам дуже пощастило. Звертайте іноді увагу на те, що життя є й поза офісними стінами.

Більше Б — ви любите свою роботу, але іноді вас стомлюють необхідність витратити багато часу на дорогу, офісна рутинна, раптові наради... Напевно помітили, що вдома працюєте набагато продуктивніше, ніж на робочому місці, і до вечора встигаєте якісно зробити основну роботу, та й на «халтуру» час залишається. Постарайтеся домовитися з начальником про «творчі дні»: справа від цього не постраждає, а на нарадах будете ділитися креативними ідеями.

Більше В — якщо хтось починає вами управляти, ви моментально чините опір, що відбивається на результаті роботи. Вам підійде фріланс. По-перше, така робота привнесе у ваше життя розмаїтість, що ви так любите, по-друге, ви самі зможете управляти обсягом своєї роботи: якийсь час будете працювати, не піднімаючи голови,

зате потім днями будете валятися на дивані або гуляти по парку. І нехай грошей буде не так багато - усвідомлення того, що ви сама собі господарка, зігріє вас краще за платинову кредитну картку.

Більше Г — якщо б ви були героїнею казки, вас могли б назвати ледаркою, але, можливо, справа зовсім не в цьому? Яка причина спонукала вас улаштуватися саме на цю роботу? Це могла бути непогана зарплата, близькість до будинку, або туди вас улаштували батьки... Якийсь бонус у вашій роботі для вас, безумовно, є, але він занадто малий; а саму роботу ви не любите та не хочете полюбити. Щоб час не проходив безцільно, займіться пошуком іншого, більше підходящого, місця - куди вам буде приємно їздити навіть на інший кінець міста.

2. Скільки у вас перфекціонізму?

Перфекціонізм - прагнення до досконалості, високі запити, у першу чергу, до самого себе; прагнення, щоб усе було ідеально, якнайкраще.

Варіанти відповідей:

- ✓ «так, завжди» - 0 балів,
- ✓ «так, часто» - 1 бал,
- ✓ «дуже рідко» - 2 бали,
- ✓ «ні, ніколи» -3 бали.

Вам важко після вечері піти у вітальню дивитися телевізор, не вимивши посуд?

Ви мимоволі помічаєте чужі недоліки та виправляєте навколишніх, які неправильно вимовляють слова?

Коли вас критикують, особливо прилюдно, ви в жаху?

Вас бісить будь-яка затримка?

Всі елементи вашого гардероба завжди ідеально підібрані?

Батьки завжди вірили у вас, і ви маєте намір з лишком виправдати їхні очікування?

Ви переконані, що вже якщо щось робити, то ідеально, або не робити взагалі?

Вам нецікаво, а то й огидно спілкуватися з людьми, які ні до чого не прагнуть?

Ви не здатні забути колись припущені промахи або зроблені помилки?

Ви ніколи нічого не переробляєте, тому що все правильно робите завжди?

Якщо ви чимсь зайняті, то не можете розслабитися, поки не закінчите?

Найкраща «друга половинка», найкращий будинок, найкраща дитина?

Результати тесту

✓ 0-6 балів: Ви пред'являєте занадто високі вимоги до світу та занадто багато хочете від себе самого. Прагнення бути найкращим може привести й до протилежного результату, а то й прокласти дорогу в клініку неврозів. Радимо звернутися до психолога.

✓ 7-14 балів: Ви зайво зациклені на власних досягненнях, і вам слід трохи відпустити ситуацію. Швидше за все, ви розумієте, що перфекціонізм заважає вашій самореалізації, але нічого не можете з цим зробити. Зменшіть обороти.

✓ 15-22 бала: Ви вмієте радіти тому, що маєте, і розумієте, що зусилля докладати необхідно, але вони повинні бути пропорційними складності завдання та масштабу результату. Ви навчилися миритися з недосконалістю світу, радіти навіть маленьким успіхам, які охоче записуєте у свій архів і пишаєтеся ними. І правильно робите.

✓ 23 і більше балів: У вашому характері немає навіть натяку на перфекціонізм. Чужа халтура вас не дратує, ви й самі періодично робите щось тям-ляп і при цьому не відчуваєте дискомфорту. Крім того, вам явно не вистачає внутрішньої мотивації для досягнення поставлених цілей. А ось те, що ви не впадаєте у відчай, коли у вас щось не виходить, - непогана риса.

3. Які ваші основні мотиви при виборі професії?

У запропонованому Вам опитувальнику є 18 тверджень про професію. Оцініть, якою мірою кожне з даних тверджень відноситься до обраної Вами професії.

Відповіді можуть бути 5 видів:

- ✓ «так» - 5 балів;
- ✓ «швидше так, ніж ні» - 4 бали;
- ✓ «важко відповісти» - 0 балів;
- ✓ «швидше ні, ніж так» - 2 бали;
- ✓ «ні» - 1 бал.

Особиста праця за цією спеціальністю:

1. дозволяє приносити користь нашому суспільству.
2. дозволяє зміцнювати мир на землі.
3. дозволяє бути завжди в колективі, брати участь у його справах.
4. дозволяє вдосконалювати свій духовний світ.
5. дозволяє відчувати радість праці.
6. сприяє усвідомленню краси праці.
7. дозволяє використовувати всі свої здібності.
8. дозволяє постійно самовдосконалюватися.
9. дає великі можливості для творчості.
10. дозволяє бути оригінальним у роботі.
11. вимагає великої розумової напруги.
12. вимагає великої фізичної напруги.
13. добре оплачується.
14. забезпечує стабільне майбутнє.
15. цінується серед друзів і знайомих.
16. забезпечує швидке підвищення кваліфікації та професійне зростання.
17. дає можливість працювати в місті.
18. забезпечує вступ та навчання у виші.

Обробка даних

Для визначення основних мотивів вибору професії необхідно підрахувати суми за кожною групою мотивів. Групи мотивів, що мають максимальну кількість балів, є основними у виборі професії особисто Вами.

Групи мотивів:

Соціальні (твердження 1 і 2) - бажання своєю працею сприяти суспільному прогресу, соціальна спрямованість на вищі загальнолюдські цілі та потреби.

Моральні (твердження 3 і 4) - прагнення до вдосконалювання свого морального стану, духовного світу, розвитку моральних якостей.

Естетичні (твердження 5 і 6) - прагнення до естетики праці, її краси, гармонії, сприйняття прекрасного, одержання відчуття радості від діяльності.

Пізнавальні (твердження 7 і 8) - прагнення до оволодіння спеціальними знаннями, пізнання змісту конкретної праці.

Творчі (твердження 9 і 10) - прагнення бути оригінальним у роботі, здійснення наукових відкриттів, одержання можливостей для творчості.

Пов'язані зі змістом праці (твердження 11 і 12) - чіткі знання про процес праці, спрямованість на розумову та фізичну працю.

Матеріальні (твердження 13 і 14) - прагнення одержувати певні блага.

Престижні (твердження 15 і 16) - прагнення до професій, які цінуються серед знайомих, дозволяють досягти високого положення в суспільстві, забезпечують швидке просування по службі.

Утилітарні (твердження 17 і 18) - прагнення керувати людьми, робота в місті, чистота та легкість праці, орієнтація на виш.

4. Визначте рівень свого саморозвитку

Призначення тесту: виявити здатності до саморозвитку.

Інструкція до тесту.

Визначте, наскільки кожне з наведених нижче тверджень відповідає або не відповідає вашій дійсності.

Варіанти відповідей:

- ✓ це повністю відповідає дійсності;
- ✓ скоріше відповідає, ніж ні;
- ✓ і так, і ні;
- ✓ швидше не відповідає дійсності;
- ✓ це не відповідає дійсності.

1. Я прагну вивчити себе.
2. Я залишаю час для розвитку, як би не був зайнятий роботою та домашніми справами.
3. Перешкоди, що виникають, стимулюють мою активність.
4. Я шукаю зворотний зв'язок, тому що це допомагає мені зрозуміти й оцінити себе.
5. Я рефлексую свою діяльність, виділяючи на це спеціальний час.

6. Я аналізую свої почуття та досвід.
7. Я багато читаю.
8. Я широко дискутую з питань, які цікавлять мене.
9. Я вірю у свої можливості.
10. Я прагну бути більш відкритим.
11. Я усвідомлюю той вплив, який здійснюють на мене оточуючі люди.
12. Я управляю своїм професійним розвитком і одержую позитивні результати.
13. Я одержую задоволення від опанування нового.
14. Зростаюча відповідальність не лякає мене.
16. Я позитивно б поставився до мого просування по службі.

Ключ до тесту.

Бали за відповіді нараховуються за наступною схемою:

- ✓ повністю відповідає дійсності - 5 балів;
- ✓ скоріше відповідає, ніж ні - 4 бали;
- ✓ і так, і ні - 3 бали;
- ✓ швидше не відповідає - 2 бали;
- ✓ не відповідає - 1 бал.

Необхідно підрахувати загальну суму балів.

Інтерпретація результатів тесту:

- ✓ 55-75 балів – активний саморозвиток;
- ✓ 36-54 – відсутня сформована система саморозвитку, орієнтація на розвиток значно залежить від умов;
- ✓ 15-35 – зупинений саморозвиток.

5. Яка робота вам підходить?

Щоб довідатися, який тип роботи вам більше підходить, пройдіть цей нескладний тест, вибираючи один із запропонованих варіантів відповіді.

Питання.

1. Що на роботі вас приваблює найбільше ?

- а) робота з технікою;
- б) робота з технікою, із людьми;
- в) спілкування з людьми.

2. Де б ви хотіли жити?

- а) у місті;
- б) у маленькому селі;
- в) у лісі, подалі від чужих очей.

3. Чи любите ви дарувати подарунки?

- а) звичайно;

- б) не завжди;
- в) ні.

4. Вас приваблює робота в області наукових пізнань або суспільної діяльності?

- а) у галузі науки;
- б) не знаєте;
- в) суспільна робота.

5. Що цікавого в професії продавця?

- а) спілкування із клієнтами;
- б) не знаєте;
- в) ведення документації.

6. Чи висували вас коли-небудь на керівні посади?

- а) ні, жодного разу;
- б) рідко;
- в) багато разів.

7. Припустимо, ви зробили наукове відкриття, що ви будете робити далі?

- а) удосконалювати його;
- б) не знаєте;
- в) знайдете йому практичне застосування.

Інструкції

За кожну відповідь "а" поставте 1 бал, за відповідь "б" - 2 бали, за відповідь "в" - 3 бали. Підсумуйте отримані бали.

Результати тесту.

✓ До 9 балів. Ви просто створені для роботи з людьми. Ви відкриті та доброзичливі, чуйні й невимушені. Постійна готовність до співробітництва, уважність до людей притягають до вас навколишніх. Ви не боїтеся критики, однак більше приділяйте увагу близьким людям, щоб відносини з ними не стали поверхневими.

✓ 10 - 15 балів. Ви однаково добре працюєте й на самоті, і в колективі. Вам цікава робота з технікою та контакти з людьми. Ви не замкнута людина, хоча іноді вам хочеться побути наодинці. Вам нудно без спілкування, але вас більше захоплює не ціль, а сам процес.

✓ 16 - 21 бал. Ви схильні працювати на самоті, прагнете до ясності й чіткості. Вам важко розібратися в тонкощах людських відносин, але ви легко справляєтеся зі складними завданнями. Вам непросто досягти глибокої прихильності, і це часом кривдить друзів і близьких.

6. Наскільки ви активні в роботі?

Хто ви? Генератор ідеї, справедливий критик, старанний виконавець? Запропонований нижче тест дозволить оцінити вектор вашої активності.

1. Ви прочитали книгу, що містить рецепти ділового листа:
 - а) книга цікава, але у вас і самого є, що додати до цих рецептів;
 - б) якби ці рецепти було легко застосувати, то кожен процвітав би!
 - в) будете намагатися дотримуватися отриманих рекомендацій.

2. Як ви поставитеся до того, що хтось досягнув успіху, скориставшись вашою ідеєю?
 - а) нічого, ви його ще обженете, тому що у вас у запасі достатньо ідей;
 - б) треба проаналізувати, через що ви втратили свою вигоду;
 - в) необхідно завзято працювати, щоб не відстати.

3. Люблю фантазувати про те, як ми могли б жити через 100 років:
 - а) так, у мене є чимало гіпотез на цей рахунок;
 - б) на жаль, майбутнє залежить від багатьох умов, що нам не відомі;
 - в) краще подбати про те, щоб досягти відчутного успіху через рік або два.

4. Ви опинилися на лекції, яку читає автор дуже цікавої, однак спірної теорії. Ваше ставлення?
 - а) можливо, якісь ідеї, висловлені лектором, наштовхнуть вас на власні цікаві міркування;
 - б) постараетесь розібратися, у чому уразливість цієї теорії;
 - в) уважно вислухаєте, щоб потім скористатися якимись цінними ідеями.

5. Яке із цих висловлень вам найбільш близьке?
 - а) більшість речей, що сьогодні успішно робляться, були колись оголошені неможливими;
 - б) той, хто не знає сумнівів, не знає нічого;
 - в) великі витвори створюються не силою, а завзятістю.

6. Вам замовили проект вічного двигуна. Ви знаєте, що за законами фізики цей проект нездійснений. Як ви вчините?
 - а) візьметесь за роботу, оскільки під час міркувань, напевно, винайдете якщо не вічний двигун, то щось дуже корисне;
 - б) науково обґрунтуєте свою відмову;
 - в) незважаючи ні на що, старанно виконаєте всі креслення та розрахунки.

7. Чи вірно, що згодом наука зможе розв'язати всі проблеми людини?
 - а) не сумніваюся в цьому;
 - б) на жаль, науковий прогрес створює більше проблем, ніж вирішує;
 - в) якби рівень життя відповідав рівню розвитку науки, то багато проблем було б вирішено вже сьогодні, тому головне - не наукове відкриття, а його впровадження.

8. Уявіть, що перед вами стоїть майже нездійсненне завдання: за тиждень розчистити ділянку землі в декілька гектарів, дуже засмічену камінням. Як ви вчините?
 - а) звичним способом це завдання не вирішити. Треба терміново вигадати спосіб оптимізації роботи;
 - б) якщо завдання нездійсненне, не варто за нього й братися;

в) будете один за одним виносити каміння, намагаючись встигнути в термін.

9. Чи можна одержати прибуток, граючи в азартні ігри?

а) якщо відкрити закономірність випадання виграшу, то можна;

б) не виключено, що за певної майстерності цього можна домогтися, але ви віддаєте перевагу більш надійним способам одержання доходу;

в) не розглядаю азартні ігри в якості джерело доходу.

10. У чому полягає головна перевага науково-фантастичної літератури?

а) письменники-фантасти нерідко висловлюють дуже цікаві ідеї, реалізація яких у майбутньому обіцяє величезні блага для людства;

б) такого роду література якщо й буває цікавою, то своїм цікавим сюжетом, а опис техніки майбутнього, як правило, наївний і науково не обґрунтований;

в) читаючи про незвичайне, цікаво помріяти, як можна застосувати всі описані дива у своєму житті.

Результати тесту:

БІЛЬШІСТЬ ВІДПОВІДЕЙ «А»

Характерне для тих, кого можна назвати генераторами ідей. Це люди з багатим творчим потенціалом, оригінально мислячі й ініціативні. У несподіваному сполученні звичних деталей вони здатні побачити нові можливості для продуктивних творчих рішень.

Такі люди незамінні в будь-якому діловому суспільстві, оскільки саме їхні ініціативи лежать в основі всіх успішних починань. Однак часом вони самі ризикують захлинутися у фонтані власних ідей: вони здатні висунути так багато пропозицій і гіпотез, що просто не в змозі їх усі реалізувати. А іноді новий проект захоплює їх настільки, що вони втрачають будь-яку критичність і припускаються грубих помилок.

До того ж такі люди не надто успішні в реалізації своїх задумів: кропітка робота над деталями не для них. Це часом спонукає їх залишити один проект на півшляху й з ентузіазмом розпочати новий оригінальний проект, що теж, можливо, не буде доведений до кінця.

БІЛЬШІСТЬ ВІДПОВІДЕЙ «Б»

Характерне для тих, кого можна віднести до категорії критиків. Це розважливі, тверезомислячі люди, не схильні до ризику й авантюр. Їхній здоровий скептицизм - надійна страховка будь-якого проекту, тому що вони вміють помітити недоліки та слабкі місця ще до того, як ті принесуть збитки. Щоправда, обережність, доведена до крайнощів, може загальмувати розвиток по-справжньому свіжих і продуктивних ідей. Тому в критичності теж треба знати міру.

БІЛЬШІСТЬ ВІДПОВІДЕЙ «В»

Властиве тим, кого можна охарактеризувати як реалізаторів ідей. Такі люди поступаються генераторам ідей у стратегії творчого мислення, але значно перевершують у тактиці. Їх відрізняють ділова чіпкість, увага до деталей, уміння послідовно, крок за кроком, вирішувати складні завдання. У здійсненні будь-якого проекту участь таких людей абсолютно необхідна заради одержання реального результату.

7. Виміряйте свою бізнес-жилку

Багато хто мріє про власний бізнес - адже він не тільки приносить прибуток, але й дарує відчуття свободи. Однак працювати на себе здатна далеко не кожна людина. Пропонуємо вам за допомогою нашого тесту визначити – чи зможете ви стати незалежним підприємцем!

Відповідайте на питання тесту за можливістю швидко, вибираючи той варіант відповіді, що здається вам найбільш підходящим.

1. Чи любите ви вирішувати складні завдання?

А. Ні, я волію робити те, що в мене добре виходить.

Б. Так, я люблю кидати собі виклик.

В. Тільки якщо я хоча б приблизно розумію, з чого починати.

2. Як ви ставитеся до критики?

А. Якщо мене критикують, я швидко зневіряюся в себе.

Б. Критика тільки додатково мотивує мене - мені ще більше хочеться довести свою правоту.

В. Я можу винести помірну дозу критики, не більше того.

3. Чи любите ви роботу в команді - коли відповідальність ділиться нарівно між співробітниками?

А. Так, це оптимальний варіант для мене.

Б. Я волію брати на себе й повний контроль, і всю відповідальність.

В. Я можу брати на себе відповідальність, але тільки коли впевнений в успіху справи.

4. Чи готові ви ризикнути своїми заощадженнями, вклавши їх у свій бізнес?

А. Ні, я боюся ризикованих інвестицій.

Б. Так, у мене є спеціальний грошовий резерв, і я готовий їх вкласти у свою справу.

В. Тільки якщо сума буде не занадто великою, щоб не похитнути мою фінансову стабільність.

5. Що приваблює вас найбільше в можливості працювати на себе?

А. Те, що не потрібно буде рано вставати та надягати офісні костюми.

Б. Свобода дій.

В. Те, що я зможу займатися улюбленою справою.

6. Вас не хвилює те, що, будуючи свій бізнес, ви тим самим ставите хрест на кар'єрі у великій чужій компанії, а самі можете назавжди залишитися дрібним підприємцем?

А. Хвилює - мені подобається відчувати себе гвинтиком у великій машині.

Б. Ні. Якщо захочу - то зможу й свій бізнес перетворити на велику компанію.

В. Іноді це мене турбує, але це скоріше тимчасове явище.

7. Ви терплячі, коли мова йде про одержання бажаного результату?

А. Так, я здатен терпляче чекати.

Б. Ні, мені хочеться відразу ж бачити хоч якісь результати моїх зусиль.

В. Тільки якщо результат того вартий.

Підведіть підсумки.

✓ Якщо у вас переважають відповіді "А" – це означає, що з великою часткою ймовірності підприємця з вас не вийде. Вам більше подобається працювати під чужим керівництвом, ви комфортно відчуваєте себе в ролі виконавця, який не несе жодної серйозної відповідальності. У цьому немає нічого поганого - адже успішну кар'єру можна побудувати й у чужому бізнесі.

✓ Якщо у вас найбільше відповідей "Б" – виходить, ви природжений підприємець. Працювати на себе, у зручному для вас режимі, нести повну відповідальність за свої дії - ось те, до чого ви прагнете. Якщо у вас уже є гарна ідея для бізнесу - не відкладайте її в довгий ящик, а негайно розпочинайте реалізацію!

✓ Якщо ж у вас найбільша кількість відповідей "В" – це може значити, що ви не впевнені в собі. Вам хотілося б працювати на себе, але ви не готові ризикувати. Втім, це може допомогти вам у роботі підприємця – адже ваша обачність не дозволить вам починати сумнівні дії. Може бути, вам варто довідатися побільше про те, що значить працювати на себе – це допоможе вам позбутися ваших страхів.

8. Який у вас характер?

На думку Карла Густава Юнга, існують два варіанти пристосуватися до навколишнього світу. Один з них - експансія: постійно спілкуватися, розширювати контакти, ділові зв'язки, брати все, що дає життя. Таким є екстраверт. Інтроверти, навпаки, обмежують свої контакти, замикаються в собі, ніби ховаючись у шкарлупу. Спробуйте довідатися, до якого типу ви відноситеся, відповівши «так» або «ні» на пункти запропонованої вам анкети.

❖ Ви екстраверт, якщо:

1. У той самий день можете подивитися два фільми, спектакль, читати в транспорті, призначити кілька зустрічей, встигнувши тільки на 1-2 з них.

2. Ви в поганому настрої, якщо телевізор або радіо не працюють; відчуваєте себе пригнобленим і самотнім, якщо телефон вимкнений.

3. Кількість ваших близьких знайомих зростає з кожним днем.

4. Ви легко запам'ятовуєте обличчя, випадки, біографії, складніше - формули та чужі думки.

5. Ви любите веселитися в компанії. Уникаєте самотності. Ви оптиміст, уникаєте похмурих, замкнених людей.

6. Ви любите дотепно розмовляти, розповідати анекдоти. У вас лагідний характер.

7. Ви любите виступати з промовами, вимовляти тости; за столом, у компанії зазвичай сідаєте на таке місце, з якого можна було б легко за всіма спостерігати.

8. Ви знаєте, де й що відбувається.

9. Ви швидко знаходите контакт з незнайомими людьми, добре орієнтуєтесь в незнайомій компанії та оточенні. Легко знаходите вихід зі складної ситуації.

10. Ви швидко приймаєте рішення, іноді навіть припускаючи, що вони не зовсім вдалі. Вам подобаються поїздки до інших міст, ви погоджуєтесь на них з радістю.

11. У складній ситуації ви здатні все як слід обміркувати.

12. У вас багато планів, проблем та ідей, але ви в змозі здійснити лише деякі з них.

13. Вам не дуже подобаються ті люди, які постійно турбуються про ваше здоров'я, навіть якщо ви їх про це не просите.

14. Вам важливе те враження, що ви справляєте на оточуючих.

❖ Ви інтроверт, якщо:

1. Навіть незначна подія може вплинути на важливе для вас рішення.

2. Ви нерідко «ідете в себе», віддаєтесь спогадам. Ви можете дуже довго бути під враженням від гарного спектаклю, фільму.

3. У вас небагато друзів, ви важко сходитеся з людьми, незнайомими компаніями.

4. Ви краще запам'ятовуєте якусь ситуацію в цілому, ніж подробиці.

5. Вам не подобається шум магнітофонів, транзисторів, голосний сміх, розмови в компаніях.

6. Ви волієте мати небагато речей, але тільки ті з них, які, як ви вважаєте, вам підходять.

7. Ви любите фотографуватися, вам подобаються сувеніри, золоті або якісь інші прикраси.

8. Ви любите готувати.

9. Ви відчуваєте себе затишно у великій компанії, де можна залишитися непоміченим (усамітнитися), на відміну від компанії маленької, де всі на очах.

10. Ви важко пристосовуєтесь до нової обстановки, ситуації, колективу.

11. Ви завзято відстоюєте свої принципи.

12. Ви занадто недовірливі стосовно свого здоров'я; ви весь час думаєте, що воно у вас погане, і це вас пригнічує.

13. Ви здатні довго займатися проблемою, що вас хвилює, перш ніж прийняти якесь рішення.

14. Іноді вам говорять, що ви бачите світ не таким, який він є. Але ви не вірите, що це так.

Ви відноситеся до тієї групи, у якій у вас більша кількість відповідей «так». Якщо виявилось, що ознаки «екстраверта» й «інтроверта» однакові за кількістю (припустимо, 5 і 5, 6 і 6 та ін.), то ви «амбоверт» - подвійна натура, для якої характерні й ті, й інші ознаки. До цієї групи, до речі, відноситься більшість людей.

9. Виміряйте свій кар'єрний потенціал

Чому в одного кар'єра будується немов сама собою - стрімко та легко, а іншим доводиться задовольнятися малим? Вся справа в кар'єрному потенціалі - чим він вище, тим імовірніше ви досянете видатних успіхів. Як же його виміряти?

Найчастіше кар'єрний потенціал - це не вроджена якість. Ми самі можемо впливати на своє просування по службі, але найчастіше замість цього лінуємося або займаємося якимись відверненими справами. Пройшовши тест, ви зможете визначити свій рівень на даний момент і спланувати його ріст.

Відповідайте на питання тесту, вибираючи той варіант, що здається вам найбільш близьким.

1. Цим ранком шляхом на роботу:

А. Ви потрапили в пробку, а потім вас підрізав якийсь нахаба, тому тепер ви зовсім не можете зосередитися!

Б. Усе було відмінно - ви завжди добре себе почуваєте після ранкових занять у тренажерному залі.

В. Усе було як звичайно - рутина, як завжди.

2. У чому ви найчастіше ходите на роботу?

А. У джинсах - це мій улюблений одяг.

Б. В залежності від обставин. Я завжди розмірковую, яка одяг підійде до того або іншого випадку.

В. У костюмах - усі знають, що це одяг для успішних людей.

3. Що ви їсте на сніданок?

А. Кава, тільки кава.

Б. Залежно від ситуації, але обов'язково щось корисне.

В. Те ж, що й ваш начальник.

4. Проходить важлива нарада, на якому є присутнім все керівництво вашої компанії. Всі бажаючі можуть висловлювати свої ідеї. Ви:

А. Що, керівництво? Так може, мені там необов'язково бути присутнім?

Б. Заздалегідь готуетесь, щоб не упустити можливість показати себе із кращої сторони.

В. Приходите непередготовленим, однак починаєте висловлювати всі ідеї, які приходять вам у голову. Адже головне - ініціатива, чи не так?

5. Обідня перерва для вас - це:

А. Привід утекти в ресторанчик, що перебуває по сусідству, і посидіти там подовше.

Б. Відмінна можливість пообідати з перспективним клієнтом.

В. Час, який можна витратити на плітки з колегами.

6. Що для вас означає робочий телефон?

А. Ще один фактор, який відволікає вас від сну на робочому місці.

Б. Важливий засіб комунікації. Ви завжди намагаєтесь брати трубку після двох гудків і не пізніше.

В. Пережиток минулого - ви користуєтесь тільки електронною поштою.

7. Прийшов час для щорічного перегляду вашої зарплати. Ви:

А. Чекаєте, коли ваш начальник істотно підвищить вам зарплату, а коли цього не відбувається, ображаєтеся.

Б. Аргументовано доводите керівникові, чому можете претендувати на більш високу зарплату.

В. Намагаєтеся довідатися, скільки одержуєте колеги, щоб послатися на цю інформацію в розмові з босом.

Проаналізуйте результати.

✓ Якщо ви набрали найбільше відповідей "А" - ваш кар'єрний потенціал невисокий. А причина цього полягає, швидше за все, у тому, що вам нецікава ваша робота. Подумайте, можливо, вам варто змінити посаду, компанію або навіть перейти в іншу сферу? Це допоможе вам розширити свої рамки та збільшити кар'єрний потенціал.

✓ Якщо у вас переважають відповіді "Б" - ваш кар'єрний потенціал досить високий. Ви знаєте, як домогтися успіху, і йдете до нього найкоротшим шляхом. Не зупиняйтеся, але не забувайте іноді й розслаблятися.

✓ Якщо у вас більшість відповідей "В" - ваш кар'єрний потенціал перебуває на середньому рівні. Для того щоб його підняти, вам необхідно усвідомити, що здаватися професіоналом і бути ним - різні речі. Постарайтеся розібратися, які ваші дії можуть привести до довгоочікуваного підвищення, і не розпорошуйтеся на дріб'язок.

10. Егоїст або альтруїст?

Вам потрібно уважно прочитати наступні твердження й погодитися або не погодитися з ними, залежно від того наскільки воно відповідає вам.

1. Мені часто говорять, що про інших я думаю більше, ніж про себе.

- а) вірно;
- б) невірно.

2. Мені складніше просити за себе, ніж за інших.

- а) вірно;
- б) невірно.

3. Я не можу відмовити людям у якомусь проханні.

- а) вірно;
- б) невірно.

4. Якщо в когось неприємності, я завжди намагаюся запропонувати свою допомогу.

- а) вірно;
- б) невірно.

5. Мені більше подобається робити щось для себе, ніж для інших.

- a) вірно;
- б) невірно.

6. Я намагаюся бути найбільш корисним іншим людям.

- a) вірно;
- б) невірно.

7. Я вважаю, що найбільша цінність у житті - присвятити життя іншим людям.

- a) вірно;
- б) невірно.

8. Зробити щось для інших мені дуже важко.

- a) вірно;
- б) невірно.

9. Мені властива така риса, як безкорисливість.

- a) вірно;
- б) невірно.

10. Я думаю, якщо постійно піклуватися про інших, на себе не залишиться ані часу, ані сил.

- a) вірно;
- б) невірно.

11. Мені не подобаються люди, що не вміють подбати про себе.

- a) вірно;
- б) невірно.

12. Буває, що я прошу інших щось зробити з корисливих міркувань.

- a) вірно;
- б) невірно.

13. Прагнення допомогти іншим є відмітною рисою мого характеру.

- a) вірно;
- б) невірно.

14. На мій погляд, людині необхідно думати спочатку про себе, а вже потім про інших.

- a) вірно;
- б) невірно.

15. Звичайно я приділяю собі досить багато часу.

- a) вірно;
- б) невірно.

16. Я думаю, не варто сильно напружуватися, роблячи щось заради інших.

- a) вірно;
- б) невірно.

17. На себе в мене, як правило, не вистачає ані часу, ані сил.

- а) вірно;
- б) невірно.

18. Свій особистий час я витрачаю тільки на свої улюблені заняття.

- а) вірно;
- б) невірно.

19. Я вважаю себе егоїстом.

- а) вірно;
- б) невірно.

20. Я максимально викладаюся на роботі тільки тоді, коли мені обіцяють гарну винагороду.

- а) вірно;
- б) невірно.

Інструкції.

Поставте собі 1 бал за позитивні відповіді на питання під номерами 1, 4, 6, 7, 9, 13, 17 і за негативні відповіді на питання під номерами 5, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20.

Підрахуйте загальну суму балів.

Результати тесту.

✓ Менше 10 балів. Ви - егоїст, і ця якість тим сильніше виражене у вас, чим менше кількість набраних балів.

✓ Більше 10 балів. Ви - альтруїст, і чим більше балів ви набрали, тим сильніше проявляється ваше прагнення присвячувати своє життя іншим людям.

11. Чи впевнено Вм крокуєте по життю?

А як ви думаєте, чи досить ви впевнені в собі і своїх силах? Чи зможете ви вистояти, якщо не усе у вас піде гладко із самого початку? Перевірте себе за нехитрим тестом. Адже впевненість для будь-якого бізнесмена, а особливо молодого – все рівно, що гарний костюм чи візитна картка: без цього просто нікуди! Відповідайте «так» чи «ні» на приведені нижче питання.

1. Якщо у вас будь-що не виходить, ви вважаєте винним у цьому тільки себе?
2. Коли вас знайомлять з людьми, що вже досягли в житті визначеного положення і слави, чи починаєте ви комплексувати, переживати, що ви гірше всіх?
3. Навіть почувуючи, що помиляєтеся, чи будете ви наполягати на своїй точці зору тільки для того, щоб вийти із суперечки переможцем?
4. Чи можете ви виглядати вражаюче?

5. Знаходячись у товаристві незнайомих людей, ви нізачо не зможете запитати їх, де знаходиться туалет, скоріше будете блукати по будинку в його пошуках?
6. Ви вважаєте себе на рідкість нефотогенічним і ніколи без особливої необхідності не фотографуєтеся і не знімаєтеся на відеокамеру?
7. Якщо ваші колеги чи начальник привселюдно вас хвалять, ви не вірите в щирість похвали, вам здається, що шляхом лестощів від вас чогось домагаються?
8. Якщо під час суперечки ви розумієте, що не можете погодитися з думкою більшості, то нізачо не висловіте своє заперечення вголос, щоб не затягувати обговорення проблеми?
9. Якщо вам постійно роблять зауваження, повертають ваші праці на доробку, то вас це дуже засмучує і навіть на якийсь час вибиває з колії?
10. Якщо в ресторані вас погано обслужили, чи підете ви розбиратися з метрдотелем?
11. Вам подобається працювати з людьми, давати їм завдання і пояснювати їм їхню задачу?
12. Хоч зрідка вам приходило в голову, що ви здатні «гори перевернути» і «ріки пустити назад», якщо вам цього захочеться і буде відповідний настрій?
13. Вам хто-небудь говорив, що ви чарівна людина?
14. Ви вважаєте себе цікавою людиною, здатною повести інших людей за собою і змусити їх прислухатися до вас?
15. Чи можете ви сказати, що ні за яких обставин ви не втратите розум і збережете холонокровність і незворушність?
16. Ви можете поставитись з гумором навіть до власних невдач?
17. Ви в усьому прагнете до досконалості, але не зневажаєте і малими досягненнями?
18. Чи є у вас яка-небудь справа, з якою ви справляєтеся на порядок краще інших людей?
19. Якщо вам потрібно обговорити з колегами чи друзями важливу проблему, чи будете ви чекати, поки хто-небудь з них почне розмову?
20. Ви собі здаєтеся людиною, що не хапає зірок з неба?
21. Вам не досить самому знати, що ви праві, вам неодмінно потрібно запитати думки навколишніх?
22. Чи є на світі людина, на яку ви дуже хочете бути схожим?
23. Ви коли-небудь мріяли зробити щось таке, щоб усі навколо зрозуміли, наскільки вони вас недооцінювали?
24. Якщо підвищення по службі отримав ваш колега чи друг, чи будете ви заздрити йому?
25. Коли ви розумієте, що праві, але правда може засмутити людину, з якою ви розмовляєте, чи вважаєте ви потрібним програти суперечку, але не засмучувати цю людину?
26. Чи здається вам, що ви маєте безсумнівні переваги, а недоліки – у кого ж їх немає?
27. Ви дуже боїтеся необережним словом чи дією принести кому-небудь шкоду, тому уважно стежите за реакцією навколишніх?
28. Ви себе почуваєте вкрай незатишно, якщо провинилися і не вибачилися?
29. Коли ви хочете виглядати добре, ви завжди питаєте поради у своїх друзів і близьких?

30. Якщо книга вам не подобається, чи будете ви продовжувати її читати тільки тому, що не бажаєте кидати її на середині?
31. Чи часто ви надаєте можливість оточуючим умовити вас на щось?
32. Якщо у вас у руках виявиться велика сума грошей, чи зумієте ви розпорядитися нею самостійно?
33. Чи подобається вам приміряти одяг і взуття, ходити до перукарні?
34. Ви вважаєте себе інтелектуалом?
35. Ви сильна людина?
36. Ви пам'ятаєте все, про що розмовляли з колегами, близькими і друзями?
37. Ви точно знаєте, що вам важко підкорятися, тому що ви природжений керівник?
38. Роблячи велику покупку, ви обов'язково проконсультуетесь з фахівцями і виберете те, що вони скажуть?

Підрахуйте кількість балів по наступній системі:

Ви одержуєте по одному балу за відповідь «так» на питання 1, 3, 4, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 37, а також за відповідь «ні» на питання 2, 5, 6, 7, 8, 9, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 38.

Якщо ви набрали до 9 балів. По життю ви йдете так, начебто боїтеся, що хтось наступить вам на тіль. Якщо ви терміново не змінитесь, то люди незабаром зовсім перестануть звертати на вас увагу. Заявіть про себе у весь голос, прокричіть, покажіть, що ви готові прийняти бій, якщо буде потрібно! Поки що в бізнесі вам відведена незavidна роль – гінця, кур'єра, маленького і непомітного клерка, що перебирає чужі папірці і передруковує не свої документи. Якщо ви готові існувати на пташиних правах усе життя, то ви майже домоглися своєї мети, однак якщо ви мрієте про кар'єру, то пора з жовторотого боязкого пташеняти перетворюватися в сильного і міцного птаха.

Якщо ви набрали 10-15 балів. Ви вже неодноразово давали собі слово, що з завтрашнього дня починаєте нове життя, перестанете звертати увагу на критичні зауваження і причіпки, однак продовжуєте жити з оглядкою на суспільну думку. Як ви думаєте, що скажуть люди, якщо зі страховиська ви раптом перетворитесь в прекрасного принца? Напевно, вони будуть ради вашому новому вигляду. Але хіба кому-небудь може сподобатися безпосередній процес перетворення? Так що перестаньте мучитися і сумніватися. Без помилок і неприємностей ви ніколи не станете процвітаючим бізнесменом і не завоюєте прихильності оточуючих.

Якщо ви набрали 16-22 бала. Вас не можна назвати нерішучою людиною, ви дієте впевнено, якщо добре орієнтуєтесь в питанні, але відразу ж губитесь, якщо приходиться приймати якесь рішення сходу чи якщо тема розмови погано вами вивчена. Ви волієте не ризикувати ні в чому і з першою ж нагодою обзаводитесь прихильниками – дуже вигідна для вас позиція, почуття дружнього плеча вам додає впевненості в собі і дозволяє трохи розкуватися. Однак вам не варто забувати про те, що в бізнесі не можна нікому сліпо довіряти, понадіявшись на соратників, ви можете упустити свій єдиний шанс, проспати усі на світі.

Якщо ви набрали 23 – 30 балів. Ви настільки впевнені в собі, що вас практично ніколи не мучать сумніви в правильності вашого поведіння, вчинків і суджень. Ви звикли покладатися на себе і не вірите людям доти, поки точно не переконаєтесь, що їм можна довіряти. Ви вважаєте, що в бізнесі не місце емоціям і намагаєтесь триматися з усіма підкреслено холодно. Дуже часто ваша впевненість базується на помилкових переконаннях, і ви завжди гірко розчаровуєтесь в усьому,

якщо раптом усвідомлюєте помилковість своїх теорій і ідей. Вам простіше усе кинути і почати заново, чим послідовно виправляти помилки, ви як птах фенікс, що спалює себе і відроджується з попелу, але це порочна практика для бізнесмена.

Якщо ви набрали 31 – 38 балів. Дивно, що ви узялися відповідати на питання цього тесту. Утім, ви, звичайно ж, були упевнені, що результат буде найкращим. Ви йдете по життю упевненою ходою переможця, ви розумієте, що є люди гірше вас і є краще, але таких, як ви, немає. Вам подобається усвідомлювати свою неповторність, ви любите гарний одяг і зручні меблі, ви можете обговорити будь-яку проблему з будь-якою кількістю народу. Але іноді ви буваєте нетактовні, чим раните навколишніх. Ви не визнаєте слабості в інших, тому що самі сильні, однак вам пішло б на користь, якби ви стали трішки уважніше до інших людей. Слон нікому не бажає зла, однак давить усіх, хто потрапить на його шляху. Але чи буде в такому випадку удалим ваш бізнес?

Як ви розумієте, результати цього тесту повинні показати вам ступінь вашої впевненості, а не прибити вас до ганебного стовпа. Можете тримати усе в страшному секреті, однак не забудьте зробити відповідний висновок, якщо, звичайно, вас цікавить ваше подальше перебування в бізнесі.

12. Чи самостійні Ви?

Здатність самостійно ухвалювати рішення дуже важлива у всіх сферах життя і в діловій, зокрема. Проте справжня самостійність зовсім не означає ігнорування думки оточуючих людей. У діловій практиці бувають ситуації, коли істина народжується в спорі, але нерідко бувають випадки, коли можна покладатися тільки на себе.

Чи зумієте ви узяти на себе відповідальність в ухваленні важливого рішення, чи вам не обійтися без підтримки з боку? Перевірте себе за допомогою наступного тесту. Виберіть один варіант відповіді з наведених до кожного питання:

1. Після закінчення школи, як ви прийняли рішення про свою подальшу діяльність, майбутню професію?
 - а) вирішував (ла) самостійно, відповідно до своїх здібностей;
 - б) прислухався (лась) до думки своїх батьків, родичів;
 - в) звернувся за порадою тільки до близьких друзів.
2. На що ви розраховували, поступаючи у вибраний вами учбовий заклад?
 - а) тільки на свої сили, знання і уміння;
 - б) на везіння, сприятливий результат вступних іспитів;
 - в) тільки на зв'язки.
3. Як під час навчання ви готувалися до іспитів, занять?
 - а) розраховував (ла) на свою працьовитість;
 - б) іноді просив (ла) допомогти викладачів і однокурсників;
 - в) розраховував (ла) тільки на чужу допомогу.
4. Як ви поступили на роботу (якщо ви ще не поступили на роботу, уявіть, яке рішення для вас було б найприйнятнішим)?
 - а) за розподілом;

- б) самостійно знайшов (ла) те, що мені підходить;
- в) влаштувався(лась) завдяки зв'язкам.

5. Якщо в роботі виникають складнощі, то яким чином ви знаходите потрібне рішення?

- а) розраховую тільки на свій досвід і знання;
- б) іноді консультуюся з колегами, якщо знаю, що в деяких питаннях вони компетентніші ніж я;
- в) завжди з ними радитися.

6. Коли ви одружувалися, на чому ґрунтувався ваш вибір (якщо ви ще не одружені або не заміжні, уявіть, яке рішення для вас найприйнятніше)?

- а) я сам ухвалив (ла) остаточне рішення;
- б) я прислухався (лась) до думок близьких;
- в) перш за все я представив (ла) свою обраницю (обранця) батькам, запитав (ла) їх згоди.

7. Якщо ваш чоловік(дружина) у від'їзді, чи здатні ви самі ухвалити якісь важливі рішення, наприклад вибрати житло, меблі, зробити інші серйозні покупки?

- а) так, зрозуміло;
- б) звичайно, я можу це зробити, але краще б відкласти рішення;
- в) ні.

8. Будучи підлітком, наскільки наполегливо ви відстоювали свою думку?

- а) завжди відстоював (ла);
- б) відстоював (ла), але зберігав (ла) пошану і до думки батьків;
- в) я майже завжди поступався (лася).

9. В даний час наскільки наполегливо ви відстоюєте свою позицію на службі, з друзями?

- а) зрозуміло, відстоюю незалежно від обставин;
- б) відстоюю те, що дійсно значуще для мене;
- в) у край рідко.

10. Як ви розвиваєтеся в службовій, суспільній, інтелектуальній сферах як особа?

- а) постійно самоудосконалююся. Роблю те, що мені цікаве;
- б) для мене дуже важлива думка дружини (чоловіка) і близьких;
- в) я повністю покладаюся на їх думку.

11. Якщо ви бачите, що ваш чоловік (дружина) або близькі роблять щось на шкоду своєму здоров'ю:

- а) примушую їх контролювати себе;
- б) тактовно підказую, що потрібно зробити;
- в) прагну підказати, але це мені рідко вдається.

Результати: за кожну відповідь «а» запишіть собі – 4 бали, за відповідь «б» — 2, за відповідь «в» — 0 і підрахуйте суму балів.

Якщо ви набрали від 30 до 44 балів. Ви дуже любите самостійність, і тому не тільки не терпите будь-якого втручання у ваші справи, але часто не бажаєте прислухатися до чужої думки. Але чи упевнені ви в тому, що завжди зможете точно оцінювати плюси і мінуси якогось рішення? Чи не проявляєте ви зайву упертість в досягненні будь-якої мети? Не варто плутати упевненість в собі і самовпевненість, це абсолютно різні поняття, і наявність першого припускає уміння бачити і брати до уваги різні точки зору.

Якщо ви набрали від 15 до 29 балів. Вас можна назвати цілком самостійною і упевненою в собі людиною. Ви надійний друг, володієте сильним характером, умієте переносити стреси. Ви незалежні, завжди маєте свою думку, але проте завжди зважаєте на тих, що вас оточують, і вони вас за це цінують.

Якщо ви набрали від 0 до 14 очок. Ви настільки несамостійні і нерішучі, що це, пробачте, граничить з легкодухістю. Можливо, тому до вас іноді відносяться із зневагою? Очевидно, вам просто не вистачає упевненості в собі. Але чому би, відкинувши страхи, вам не спробувати проявити більше самостійності? Звичайно, в розумних межах. Можливо, ваша нерішучість написана у вас на обличчі. Не бійтеся ухвалювати самостійні рішення, вже краще іноді помилятися, ніж все життя залежати від інших.

13. Чи рішучі Ви?

Відповідайте, будь ласка, «так чи ні» на наступні питання й будьте правдиві:

1. Ви іноді так захоплюєтеся, що забуваєте про час і втому?
2. Ви так прагнете до своєї мети, що не звертаєте уваги на інших людей і на їх думку?
3. Якщо ви взялися за справу, вас дуже важко від неї відірвати?
4. Ви продовжуєте справу, навіть якщо інші відмовилися від неї?
5. Ви продовжуєте робити свою справу, навіть знаючи, що люди осудять вас?
6. Ви здатні сказати «Ні» і продовжити дотримуватися своєї думки, незважаючи на осудження і критику інших?
7. Ви здатні ухвалити рішення і стояти на своєму, навіть якщо найближчі люди вас відмовлятимуть?
8. Ви завжди доводите справу до кінця, навіть якщо вона виявляється довгою, важкою і нудною?
9. Вам подобається змагатися з іншими в спорті або на роботі?
10. Якщо щось не вийшло, ви, природно, починаєте це знову?
11. Всі труднощі, проблеми, невдачі і перепони на вашому шляху тільки змушують вас подвоїти зусилля?
12. Ви не можете терпіти ударів а ні від людей, а ні від долі?
13. У вас є уявлення про те, яким повинне бути ваше життя?
14. Ви маєте чіткий план, як цього добитися?
15. Ви готові пожертвувати для цього навіть улюбленими розвагами?
16. Ви готові кинути все і переїхати в інше місто, працювати з незнайомими людьми, щоб досягти своєї мети?

17. Якщо Ви вважаєте, що вам необхідно зустрітися і поговорити з якоюсь важливою персоною, ви увійдете в її кабінет, не дивлячись на протести грізної секретарки?

18. Ви переживаєте, якщо вас примусили зачекати?

19. Ви докладете багато зусиль, щоб не розчарувати і не засмучувати людей?

20. Ви можете поступитися чимось зараз, щоб заощадити гроші на щось дуже вагоме в майбутньому (наприклад, відпустка в престижному і шикарному місці)?

Підведемо підсумки: зарахуйте собі по 5 балів за кожне «так» і підрахуйте суму балів.

✓ Якщо Ви набрали 70 і більше балів, то ви дуже рішуча людина.

✓ Якщо Ви набрали від 60 до 69 балів, то ви маєте середній рівень рішучості.

✓ Якщо Ви набрали від 50 до 59 балів, то ваш рівень рішучості нижче середнього.

✓ Якщо Ви набрали менше 50 балів, то ви дуже нерішуча людина.

Врахуйте, що рішучість розвивається, якщо ми в щось віримо або хочемо чогось добитися. Вона живиться за рахунок інтересу й ентузіазму.

14. Чи організована Ви людина?

Відповідаючи на питання тесту, виберіть найбільш близький вам варіант відповіді з приведених.

1. Чи є у вас головна мета в житті, досягнення якої ви прагнете?

А. У мене є така мета.

Б. Хіба можна мати якісь цілі, адже життя таке мінливе?

В. У мене є головні цілі, і я підкоряю своє життя їхньому досягненню.

Г. Цілі в мене є, але моя діяльність мало сприяє їхньому досягненню.

2. Чи складаєте ви план роботи на тиждень, використовуючи для цього щотижневик, спеціальний блокнот тощо.?

А. Так.

Б. Ні.

В. Не можу сказати ні «так» ні «ні», тому що тримаю головні справи в голові.

Г. Пробував складати план, використовуючи щотижневик, але потім зрозумів, що це мені нічого не дає.

Д. Складати плани – це «гра в організованість».

3. Чи «критикуєте» ви себе за невиконання наміченого на тиждень, на день?

А. «Критикую» у тих випадках, коли бачу свою провину, чи лінь, неповороткість.

Б. «Критикую», незважаючи ні на які суб'єктивні й об'єктивні причини.

В. Зараз і так усі критикують один одного, навіщо ж ще «вчитувати» самого себе?

Г. Дотримуюсь такого принципу: якщо удалося зробити сьогодні – добре, а якщо не вдалося – виконаю іншим разом.

4. Як ви ведете свій записник із номерами телефонів ділових партнерів, організацій, знайомих тощо.?

А. Веду записи телефонів, прізвищ, імен довільно.

Б. Часто змінюю записні книжки із записами телефонів, так як нещадно їх «експлуатую». При переписуванні телефонів намагаюся усе зробити «по науці», однак потім знову збиваюся на довільний запис.

В. Записи телефонів, прізвищ імен веду «почерком настрою». Вважаю, що були б записані номер телефону, прізвище ім'я, по батькові, а на якій сторінці і як записано, не має особливого значення.

Г. Використовуючи загальноприйнятту систему відповідно до алфавіту, записую прізвище, ім'я, по батькові, номер телефону, а якщо потрібно, то і додаткові дані (адреса, місце роботи, посада й ін.).

5. Вас оточують речі, якими ви часто користуєтеся. Які ваші принципи розташування речей?

А. Кожна річ лежить, де попало.

Б. Дотримуюсь принципу: кожній речі – своє місце.

В. Періодично упорядковую речі, предмети. Потім кладу їх куди прийдеться. Через деякий час знову займаюся упорядкуванням.

Г. Вважаю, що дане питання не має ніякого відношення до самоорганізації.

6. Чи можете ви після закінчення дня сказати: де, скільки і з яких причин вам довелося дарма гаяти час?

А. Можу сказати, але не з точністю 100 %.

Б. Можу сказати тільки про ті ситуації, у яких був загублений час.

В. Якби загублений час обертався в гроші, тоді б я рахував його.

Г. Не тільки добре знаю: де, скільки і чому був загублений час, але і відшукую прийоми скорочення втрат у тих же самих та подібних ситуаціях.

7. Які будуть ваші дії, коли на зборах почнеться «переливання з пустого в порожнє»?

А. Пропоную звернути увагу на суть питання.

Б. На будь-яких зборах буває і щось потрібне, і щось порожнє. Нічого тут не поробиш – доводиться слухати.

В. Поринаю в «небуття» (у сон, у свої думки).

Г. Починаю займатися тими справами, що взяв із собою в розрахунку на «переливання з пустого в порожнє».

8. Припустимо, вам потрібно виступити з доповіддю. Чи надасте ви значення не тільки змісту доповіді, але і її тривалості?

А. Приділяю серйозну увагу змісту доповіді. Думаю, що тривалість потрібно визначати тільки приблизно. Якщо доповідь цікава, варто давати час, щоб її закінчити.

Б. Приділяю в однаковій мірі увагу змісту і тривалості доповіді, а також її варіантам у залежності від часу.

9. Чи намагаєтеся ви використовувати буквально кожну хвилину для виконання задуманого?

А. Намагаюся, але в мене не завжди це виходить у силу особистих причин (занепад сил, поганий настрій тощо).

Б. Не прагну до цього, тому що вважаю, що не потрібно бути дріб'язковим у відношенні часу.

В. Навіщо прагнути, якщо час усе рівно не обженеш.

Г. Намагаюся, незважаючи ні на що.

10. Яку систему фіксації доручень, завдань і прохань ви використовуєте?

А. Записую у своєму щотижневику, що виконати і до якого терміну.

Б. Фіксую найбільш важливі доручення, прохання, завдання у своєму щотижневику.

В. Намагаюся запам'ятати доручення, завдання і прохання, тому що це тренує пам'ять. Однак повинний зізнатися, що пам'ять часто підводить мене.

Г. Дотримуюсь принципу «зворотної пам'яті»: нехай пам'ятає про доручення і завдання той, хто їх дає. Якщо доручення потрібне, то про нього не забудуть і зобов'язують мене виконати його.

11. Чи точно ви приходите на ділові зустрічі, збори?

А. Приходжу раніш на 3-5 хвилин.

Б. Приходжу вчасно, хвилина в хвилину.

В. Як правило, спізнююся.

Г. Завжди спізнююся, хоча намагаюся прийти раніше чи вчасно.

Д. Якби був виданий посібник «Як не спізнюватися», то я, мабуть, навчився б не спізнюватися.

12. Яке значення ви надаєте своєчасності виконання завдань, доручень, прохань?

А. Вважаю, що своєчасність виконання – це один з важливих показників уміння працювати, свого роду тріумф організованості. Однак мені не завжди вдається дещо виконати вчасно.

Б. Краще небагато затягти виконання завдання.

В. Волю поменше міркувати про своєчасність, а виконувати завдання і доручення в термін.

Г. Вчасно виконувати завдання чи доручення – це вірний шанс одержати нове. Ретельність завжди своєрідно карається.

13. Припустимо, ви пообіцяли щось зробити чи в чомусь допомогти іншій людині. Але обставини змінилися таким чином, що виконати обіцяне досить важко. Як ви будете поводитися в даній ситуації?

А. Повідомлю про зміну обставин і про неможливість виконати обіцяне.

Б. Скажу, що обставини змінилися і виконати обіцянку важко. Одночасно скажу, що не потрібно втрачати надію на виконання обіцяного.

В. Буду намагатися виконати обіцяне. Якщо виконаю – добре, не виконаю – теж не біда, тому що я досить рідко не виконував своїх обіцянок.

Г. Нічого не буду повідомляти людині. Виконаю обіцяне будь-що.

Ключ до тестового завдання:

№ питання	Варіанти й оцінки відповідей у балах				
	А	Б	В	Г	Д
1	2	3	4	5	6
1	4	0	6	2	-
2	6	0	3	0	0
3	4	6	0	0	-
4	0	0	0	6	-
5	0	6	0	0	-
1	2	3	4	5	6
6	2	1	0	4	6-
7	6	0	0	3	-
8	2	6	-	-	-
9	3	0	0	6	-
10	6	3	1	0	-
11	6	6	0	0	0
12	3	0	6	0	-
13	2	0	0	6	-

Якщо ви набрали:

Від 72 до 78 балів – ви організована людина. Єдине, що вам можна порадити: не зупиняйтеся на досягнутому рівні, розвивайте і далі самоорганізацію. Хай вам не здається, що ви досягли межі. Самоорганізація, на відміну від природи, дає найбільший ефект тому, хто вважає її ресурси невичерпними;

Від 63 до 71 бала – ви вважаєте організацію невід'ємною частиною роботи. Це надає вам безсумнівну перевагу над людьми, які призивають організацію «під рушницю» у випадку крайньої необхідності. Але вам належить уважно придивитися до самоорганізації, поліпшити її;

Менше 63 балів – ваш спосіб життя, ваше оточення навчили вас бути де в чому організованим. Організованість то виявляється у ваших діях, то зникає. Це ознака відсутності чіткої системи самоорганізації. Існують об'єктивні організаційні закони і принципи. Спробуйте проаналізувати свої дії, витрати часу, техніку роботи. Ви побачите те, про що і не підозрювали. Щоб стати організованою людиною, потрібно перебороти себе, потрібно мати волю і наполегливість.

15. Ваш рівень самоконтролю

Тест дозволяє оцінити рівень суб'єктивного контролю, який у кожної людини постійний і визначає її поведінку в будь-яких ситуаціях, як у разі успіху, так і неуспіху. В основу тесту покладено положення про те, що людина екстернального типу вважає, що події, які відбуваються з нею, є дією зовнішніх сил – випадку, інших людей і так далі і від неї не залежать. Людина ж інтернального типу вважає події, що відбуваються з нею, є результатом своєї власної діяльності.

На запропоновані нижче твердження відповідайте «так» чи «ні» відповідно до вашої згоди або незгоди з ними:

1. Просування по службі більше залежить від вдалого збігу обставин, чим від особливостей і зусиль людини.

2. Більшість розлучень відбуваються тому, що люди не хочуть пристосовуватися один до одного.
3. Хвороба – справа випадку: якщо вже призначено захворіти, то нічого не поробиш.
4. Люди виявляються самотніми через те, що самі не виявляють цікавості і дружелюбності до людей, що їх оточують.
5. Здійснення моїх бажань часто залежить від везіння.
6. Марно робити зусилля для того, щоб завоювати симпатії інших людей.
7. Зовнішні обставини – батьки і добробут – впливають на сімейне щастя не менше, ніж відносини подружжя.
8. Я часто відчуваю, що мало впливаю на те, що відбувається зі мною.
9. Як правило, керівництво виявляється ефективнішим, коли повністю контролює дії підлеглих, а не покладається на їх самостійність.
10. Мої відмітки в школі частіше залежали від випадкових обставин, чим від моїх власних зусиль.
11. Коли я будую плани, загалом, вірю, що зможу їх здійснити.
12. Те, що багатьом людям здається успіхом або везінням, насправді є результатом довгих цілеспрямованих зусиль.
13. Думаю, що правильний спосіб життя може більше допомогти здоров'ю, чим лікарі і ліки.
14. Якщо люди не підходять один одному, то як би вони не прагнули налагодити сімейне життя вони все одно не зможуть цього зробити.
15. То хороше, що я роблю, зазвичай буває по гідності оцінено іншими.
16. Діти зростають такими, якими їх виховують батьки.
17. Думаю, що випадок або доля не грають важливої ролі в моєму житті.
18. Я прагну не планувати далеко уперед тому, що багато що залежить від того, як складуться обставини.
19. Мої відмітки в школі більше всього залежали від моїх зусиль і ступеня підготовленості.
20. У сімейних конфліктах я частіше відчуваю провину за собою, чим за протилежною стороною.
21. Життя більшості людей залежить від збігу обставин.
22. Я віддаю перевагу керівництву, при якому можна самостійно визначати, що і як робити.
23. Думаю, що мій спосіб життя жодною мірою не є причиною моїх хвороб.
24. Як правило, саме невдалий збіг обставин заважає людям добитися успіхів в своїй справі.
25. Врешті-решт, за погане управління організацією відповідальні самі люди, які в ній працюють.
26. Я часто відчуваю, що нічого не можу змінити у відносинах, що склалися, в сім'ї.
27. Якщо я дуже захочу, то можу розташувати до себе будь-якого.
28. На підростаюче покоління впливає так багато різних обставин, що зусилля батьків по вихованню дітей часто виявляються даремними.
29. Те, що зі мною трапляється, – це справа моїх власних рук.
30. Важко буває зрозуміти, чому керівники поступають так, а не інакше.
31. Людина, яка не змогла добитися успіху в своїй роботі, швидше за все не проявила достатніх зусиль.

32. Найчастіше я можу добитися від членів моєї сім'ї того, що я хочу.

33. У неприємностях і невдачах, які були в моєму житті, частіше були винні інші люди, чим я сам.

34. Дитину завжди можна вберегти від простуди, якщо за нею стежити і правильно її одягати.

35. У складних обставинах я вважаю за краще почекати, поки проблеми вирішаться самі собою.

36. Успіх є результатом наполегливої роботи і мало залежить від випадку або везіння.

37. Я відчуваю, що від мене більше, ніж від кого б то не було залежить щастя моєї сім'ї.

38. Мені завжди було важко зрозуміти, чому я подобаюся одним людям і не подобаюся іншим.

39. Я завжди вважаю за краще прийняти рішення і діяти самостійно, а не сподіватися на допомогу інших людей або на долю.

40. На жаль, заслуги людини часто залишаються невизнаними, не дивлячись на всі її старання.

41. У сімейному житті бувають такі ситуації, які неможливо вирішити навіть за найсильнішого бажання.

42. Здібні люди, що не зуміли реалізувати свої можливості, повинні в цьому винити тільки самих себе.

43. Багато моїх успіхів були можливі тільки завдяки допомозі інших людей.

44. Більшість невдач в моєму житті відбулися від невміння, незнання або ліні і мало залежали від везіння або невдачі.

Результати. Зарахуйте собі по одному балу, якщо ваша відповідь «так» на питання 2, 4, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 27, 29, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 42, 44, і якщо "ні" - на питання 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 18, 21, 23, 24, 26, 28, 30, 33, 35, 38, 40, 41, 43.

✓ Максимальний бал 44. Високий показник відповідає високому рівню суб'єктивного контролю над будь-якими значущими ситуаціями. Такі люди вважають, що більшість важливих в їх житті подій – результат їх власних дій, що вони можуть ними управляти і, отже, відчувають відповідальність за своє життя і долю.

✓ Низький показник рівня суб'єктивного контролю показує, що такі люди не бачать зв'язку між своїми вчинками і значущими для них подіями в їх житті і вважають, що більшість їх є результатом випадку або дій інших людей.

16. Яка у Вас мотивація до успіху?

Якщо хочете дізнатися, наскільки сильна у вас мотивація до досягнення поставленої мети, постарайтеся, не замислюючись, але чітко відповісти «так», якщо ви згодні з кожним з тверджень, що приводяться нижче, чи «ні», якщо не згодні.

1. Якщо є вибір між двома варіантами, то його краще зробити швидше, ніж відкласти на певний час.

2. Я легко дратуюся, коли помічаю, що не можу на всі 100% виконати завдання.
3. Коли я працюю, це виглядає так, ніби я все ставлю на карту.
4. Якщо виникає проблемна ситуація, то я частіше приймаю рішення одним з останніх.
5. Коли у мене два дні підряд немає справи, я втрачаю спокій.
6. У деякі дні мої успіхи нижче середніх.
7. По відношенню до себе я строгіший, ніж по відношенню до інших.
8. Я доброзичливіший, ніж інші.
9. Коли я відмовляюся від важкого завдання, я потім суворо засуджую себе, та як знаю, що виконавши його я добився б успіху.
10. В процесі роботи я потребую невеликих пауз для відпочинку.
11. Старанність – це не основна моя межа.
12. Мої досягнення в праці не завжди однакові.
13. Мене більш привертає інша робота, ніж та, якою я зайнятий.
14. Осуд мене стимулює сильнішим, ніж похвала.
15. Я знаю, що мої колеги вважають мене діловою людиною.
16. Перешкоди роблять мої рішення ще твердішими.
17. Я легко проявляю честолюбство.
18. Коли я працюю без натхнення, це звичайно помітно.
19. При виконанні роботи я розраховую на допомогу інших.
20. Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити негайно.
21. Потрібно покладатися тільки на самого себе.
22. У житті мало речей важливіших, ніж гроші.
23. Завжди, коли мені належить виконати важливе завдання, я ні про що інше не думаю.
24. Я менш честолюбний, чим багато інших.
25. В кінці відпустки я зазвичай радію, що скоро вийду на роботу.
26. Коли я розташований до роботи, я роблю її краще і більш кваліфіковано за інших.
27. Мені просто і легко спілкуватися з людьми, які можуть наполегливо працювати.
28. Коли у мене немає справ, я відчуваю, що мені ніяково.
29. Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим.
30. Коли мені доводиться ухвалювати рішення, я прагну робити це якнайкраще.
31. Мої друзі іноді вважають мене ледачим.
32. Мої успіхи в якійсь мірі залежать від моїх колег.
33. Безглуздо протидіяти волі керівника.
34. Іноді я не знаю, яку роботу доведеться виконувати.
35. Коли щось не ладнається, я нетерплячий.
36. Зазвичай я звертаю мало уваги на свої досягнення.
37. Якщо я працюю разом з іншими, моя робота дає більші результати, чим робота інших.
38. багато що, за що я беруся, я не доводжу до кінця.
39. Я заздрю людям, які не дуже завантажені роботою.
40. Я не заздрю тим, хто прагне до влади і стану.

41. Якщо я упевнений, що маю рацію, то для доказу своєї правоти я можу піти навіть на крайні заходи.

Для визначення результатів тесту поставте собі по одному балу за відповіді «так» на твердження під номерами: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 35, 36, 37, 38; і по одному балу за відповіді «ні» на твердження під номерами: 6, 12, 13, 18, 20, 27, 32, 33, 34, 39, 40, 41. Підрахуйте суму балів і визначте ваш результат.

Результати:

Якщо ви набрали 28 – 32 балів, то у вас дуже сильна мотивація до успіху, ви наполегливі в досягненні мети, готові подолати будь-які перешкоди.

Якщо ви набрали 15 – 27 балів, то у вас середня мотивація до успіху, така ж як у більшості людей. Прагнення до мети у вас буває у формі приливів і відливів: деколи вам хочеться все кинути, оскільки вважаєте, що мета, до якої прагнули, недосяжна.

Якщо ви набрали 14 і менш балів, то у вас дуже слабка мотивація до успіху. Ви задоволені собою і своїм станом, і переконані, що незалежно від ваших зусиль все піде своєю чергою.

ДЛЯ ПОТАТОК

Навчально-методичне видання
УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА

Методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів економічних
спеціальностей першого курсу денної та заочної
форм навчання

Укладач Пустовіт М.В.

Підписано до друкуЗдано до тиражуванняФормат.....